

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Andra Kammaren.

N:o 37.

Lördagen den 25 april.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes behandlingen af lagutskottets utlåtande, n:o 31, i anledning af väckta motioner om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

(Forts.)

§§ 7—9 i utskottets lagförslag godkändes.

För § 10 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Vägtal åsättes, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningssskogar, hvarje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren sålunda, att för hvarje ett hundra kronor af samma värde utföres ett vägtal. Innehafvare af afsöndrad jordlägenhet, för hvilken afgäld till stamhemmanet faststälts, ege att, om dervid hänsyn tagits till den på lägenheten belöpande andel af stamhemmanets väghållning, i ersättning för den skyldighet i detta afseende, som enligt denna lag skall af lägenhetens innehafvare utgöras, njuta befrielse för så stor del af afgälden, som med afseende å de förhållanden, hvilka voro för handen, då afgälden fastställdes, kan anses hafva motsvarat lägenhetens andel i väghållet; och må Konungens befallningshafvande, i fall öfverenskommelse härom ej kan mellan vederbörande träffas, på framställning af lägenhetsinnehafvaren bestämma den minskning i afgälden, som må lägenhetens innehafvare tillkomma.

Hvad om hemman i denna § sägs gällas ock om hvarje i jordebok eller fastighetsbok särskildt upptaget nummer.

I afgifven reservation hade deremot herr *Andersson* i Nöbbelöf föreslagit, att orden »efter medeltaxeringsvärdet för de sista fem åren» måtte utgå och ersättas med ordet »taxeringsvärde».

Efter föredragningen af paragrafen anförde:

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 37.

1.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)*

Herr H. Andersson i Nöbbelöf: Herr talman! Med den utgång, som voteringen fick med afseende å sjetten paragrafen, tjenar det väl icke något till att göra något yrkande i frågan. Men jag kan icke underlåta att i allt fall, då jag inom utskottet reserverat mig, framställa ett yrkande. Jag kan nemligen icke vara med om att införa sådana ojemnheter, som utskottet här gjort i fråga om taxeringen. Komitén, som från början uppgjorde förslaget i ämnet, har icke nämnt »medeltaxeringsvärdet». Kongl. Maj:t har icke satt i fråga något dylikt, ej heller särskilda utskottet vid 1889 års riksdag eller nämnda Riksdag. Jag kan icke förstå, hvad anledning man kan hafva att införa denna nyhet i fråga om vägdeltning. Det är naturligtvis sista årets taxeringsvärde, som är det rätta och som utvisar egendomens verkliga värde.

Utskottet säger i sin motivering för denna förändring: »för att bilda en motvigt mot de ojemnheter, hvilka i större eller mindre grad vidlåda taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter, har jordbruksfastigheternas medeltaxeringsvärde för de fem näst före vägtalets åsättande förflutna åren föreslagits såsom grund för naturaunderhållets fördelning». Vidare säger utskottet, att »i betraktande af de stora vexlingar i egendomsvärdet, för hvilka jordbruksfastigheter särskildt å skogstrakter äro utsatta, utskottet trots sig säkrare kunna vinna ändamålet med förändringen, om till grund för medeltaxeringsvärdets bestämmande lägges en kortare tidrymd.» Det förefaller mig mer än märkvärdigt, att utskottet säger, att det är för utjemnande af olikheter i fråga om skogshemman, som utskottet föreslagit detta. Nej, just i fråga om skogshemman skall utskottets förslag medföra ojemnheter! Jag påstår att i den skoglösa ort jag tillhör inverkar ett sådant taxeringsvärde icke det minsta, men deremot kommer det mycket att inverka i trakter med skogshemman. Man tänke sig till exempel ett skogshemman, som 1890 upptaxerades till 100,000 kronor. Skogen derå har sedan sålts för 75,000 kronor, hvadan hemmanet 1893 taxeras till 25,000 kronor. Kan det vara rimligt att 1894, då vägdeltningen kommer att ske, detta hemman erhåller väg för skog, som är borthuggen för flera år sedan? Detta synes mig innebära en så stor orättvisa, att jag icke kan vara med derom. — Detta allt synes mig så oegentligt, att jag på denna grund icke kan vara med om det föreslagna »medeltaxeringsvärdet». Men jag skall dock icke, då detta möjligen kunde förorsaka lagon's fall, yrka bifall till min reservation, utan endast begära återremiss till utskottet af paragrafen. Det värsta, som kan hända, om denna min begäran bifalles, är att Första Kammaren icke vill vara med om återremiss, och då kommer utskottet tillbaka med begäran att Andra Kammaren ville fatta beslut, och då må kammaren besluta huru kammaren vill. För närvarande kan jag icke yrka annat än återremiss.

En annan omständighet, som äfven bör tagas i betraktande vid bedömande af frågan, är den, att många kostnader och mycket besvär skola uppstå för uträknandet af medeltaxeringsvärdet, och i förslaget är icke sagdt, hvem som skall räkna ut det.

Jag finner med afseende å anmärkta bestämmelsen så många oegentligheter, att jag anser mig böra yrka återremiss.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)*

Herr Anderson i Tenhult: Jag har inom utskottet varit med om att föreslå, att man skulle beräkna värdet efter 5 år för den jord, som skall deltaga i vägunderhållet. Jag har gjort det därför att jag föreställer mig, att vid de jordtaxeringar, som komma att ske, och synnerligast vid 1893 års taxering, då allmän jorduppskattning kommer att försiggå, många rättegångar och tvister skulle uppstå, och många komma att yrka att få sin jord så lågt taxerad som möjligt, om sista taxeringsvärdet skulle läggas till grund för vägdelen. Då jag önskat förekomma dylika stridigheter, har jag velat hafva ett medeltaxeringsvärde för flera år. Jag föreslog i sådant hänseende till en början 10 år, men lät sedan pruta med mig till 5 år.

Jag tror verkligen, att försigtigheten bjuder, att man icke tager taxeringsvärdet för det år, som går omedelbart före det år, då vägdelen skall ske, till grund för denna, utan att man gör en uträkning för flera föregående år. Och då utskottet föreslog medelvärdet för fem år, trodde jag detta kunde gå för sig och vara lämpligt, ehuru jag ansåg att tio års medelvärde varit bättre.

Emellertid skall jag nu anhålla om bifall till paragrafen, sådan den är af utskottet föreslagen.

Herr Wester: Den föregående talaren har redan angifvit de skäl, som förmått lagutskottet att frångå bestämmelserna i såväl Kongl. Maj:ts som särskilda utskottets vid 1889 års riksdag förslag i detta hänseende. Anledningen var att man, jag vill icke säga befarade, men åtminstone antog såsom en möjlighet, att vid 1893 års taxeringsförrättning, då värdena å fastigheterna skola omregleras, skulle blifva stark benägenhet att få ner värdena med afseende å den förestående vägdelen, och för att förekomma allt för stark sträfvan i detta hänseende beslöt man att lägga 5 års medelvärde till grund, hvarigenom man fick med värdet äfven från en föregående taxering.

Jag medgifver gerna, att det är vanskligt att afgöra, hvilket som är bättre: 5 års medelvärde eller sista årets taxeringsvärde, eller hvilket som är rättvisare. Talaren på malmöbanken har påpekat, att ett skogshemman skulle, sedan skogen blifvit uthuggen, vid 1893 års taxeringsförrättning hafva rätt att fordra en nedsättning i taxeringsvärdet, och det är onekligen riktigt, men det kan ju också finnas omständigheter, som göra att taxeringsvärdet å ett hemman vid denna förrättning kommer att höjas. Vi veta att enligt taxeringsförfattningarna vid taxeringen skall tagas hänsyn till den sista köpeskillingen. Man kan tänka sig — det har händt och det kommer att hända — att en egendom gått i köp och blifvit betald med allt för stor köpeskillning; och ehuru väl förståndiga taxeringsmän icke böra taga författningen strängt efter orden, lärar väl dock kunna hända, att de taga hänsyn till köpeskillingen, och att för ty egendomen blir oskäligt högt taxerad. Men jag

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)

vill emellertid lemna derhän, hvilket som är bättre och har de rättvisaste följderna med sig. Det kan man icke ännu säga, utan det måste af erfarenheten läras.

Hvad beträffar anmärkningen, att det blir så svårt att räkna ut medeltaxeringsvärdet, är väl dermed ej så farligt, då man endast har att jemföra två taxeringsvärden med hvarandra; och då förrättningsmannen, som håller vägdelningen, måste räkna ut vägtalet, så följer, att han får göra det, antingen man bestämmer att det skall ske efter ett taxeringsvärde eller efter två sådana värden. Denna anmärkning är sålunda icke af någon vigt.

Möjligen kan det blifva lika bra att taga det sista årets taxeringsvärde till grund, men det är icke visadt, och därför anser jag mig böra yrka bifall till utskottets förslag i detta hänseende. Särskildt är det för frågans lyckliga lösning mycket önskligt att undvika återremiss i något hänseende, hvarför, om kammaren vidtager förändring härutinnan, jag råder kammaren att göra det strax genom att ändra »medeltaxeringsvärdet» till »sista årets taxeringsvärde», såsom reservanten föreslagit. Om man beslutar det ena eller det andra i detta hänseende, är det min öfvertygelse, att det icke kommer att inverka på Första Kammarens ställning till lagförslaget.

Herr Bokström: Den siste talaren från lagutskottet var af den åsigt, att det kunde komma på ett ut, om man i detta hänseende toge senaste årets taxeringsvärde eller medeltaxeringsvärdet för fem år. Om nu så är förhållandet, vågar jag hemställa, om det icke vore allrastörsta skäl att välja det senaste årets taxeringsvärde i stället för det femåriga medelvärdet. 5-talet är en något egendomligt vald siffra. Om man hade tagit 6 år, så hade man fått två taxeringsperioder, ty hvarje taxeringsperiod omfattar såsom bekant tre år. Men fem år utgöra icke två taxeringsperioder. Förutsatt nu att Riksdagen skulle besluta sig för femårigt medelvärde, kan det icke komma fram utan med betydligt arbete, så betydligt att det för hvarje fögderi skulle motsvara i valör ungefär en tredjedel af fögderiets digra uppbördsbok, och de, som hafva tagit kännedom om hvad det innebär, kunna veta att det blir ett högst betydligt arbete. Om man nu tänker sig denna arbetsapparat satt i gång öfver hela Sveriges rike, kan man få ett begrepp om arbetets kolossala omfattning. Är man då, såsom den siste talaren, på det klara med att detta arbete icke är oafvisligen nödigt, utan att användandet af senast fastställda taxeringsvärdet kan vara en lika god och möjligen ännu bättre grund för vägtalsberäkningen, hvartill skall då detta onödiga och möjligen vilseledande kolossala arbete med utfinnande af ett femårigt medeltaxeringsvärde tjena till? Reservanten har påpekat, att efter hans förmenande, och deri vill jag instämma, det är mindre säkert att taga de fem åren än ett år, ty under fem år, om man tänker sig tillbaka från det år, som väljes till utgångspunkt, kan ett hemman undergå ganska stora förändringar genom att skogen blifvit borthuggen eller andra omständigheter, och man har icke berättigad anledning att hysa

den misstro, att icke den närmast föregående taxeringsförrättningen skulle hafva funnit det värde på hemmanet, som är det rigtiga.

På grund af dessa skäl vågar jag hemställa, att kammaren ville besluta, att det sista taxeringsvärdet skall läggas till grund för beräkningen.

*Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Herr Wester: Herr talman! Med anledning af den föregående talarens yttrande ber jag att få anmärka, att jag sade icke, att jag ansåg det likgiltigt, antingen man toge medeltaxeringsvärdet för fem år eller sista årets taxeringsvärde, utan jag sade, att jag visste icke, hvilket som komme att medföra de rättvisaste resultaten, men att vi i lagutskottet ansågo, att det möjligen skulle blifva rättvisare, om man finge två taxeringsvärden och sedan toge medeltalet. Huruvida det är rätt vet jag icke, och ingen annan lär heller veta det, förr än det blifvit pröfvadt.

Han sade vidare, att i så fall borde man taga sex år, emedan man då kunde komma att få se två hela perioder, och hemmanen kunde undergå förändring under tiden, om det blefve sämre förhållanden. Tycker man så, kan det inträffa, att man får taga med tre taxeringsvärden, och förändringar kunna inträffa lika väl, ty antag att vägdeleningen sker på tredje året, sedan hemmanet blifvit omtaxerad, och sålunda två år förflutit, så kanske lika stora förändringar egt rum som på det tredje.

Jag upprepar, att jag för min del icke har något emot, om kammaren vill bestämma taxeringsvärdet i stället för medeltaxeringsvärdet, men jag anhåller blott, att kammaren då ville vidtaga denna ändring genast och icke återremittera frågan.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr talman! Jag tror att det är svårt att förutse, hvilketdera blir rättvisast, antingen medeltaxeringsvärdet för flera år eller sista årets taxeringsvärde, men det är naturligt att, om man tager medeltaxeringsvärdet för fem år, det blir mycket mera arbete med uträkningen af detta medelvärde. Jag skall icke motsätta mig hvilketdera det blir, men anhåller att, om kammaren vill vidtaga någon ändring i denna paragraf, ärendet må återremitteras till utskottet, ty om icke Första Kammaren vill gå in på ändringen, så är det icke värre, än att man får saken tillbaka för att fatta beslut, hvilket icke är någon olycka.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr talman! Det anfördes såsom skäl af den talare, som försvarade utskottets betänkande, att derest sista årets taxeringsvärde lades till grund för vägdeleningen, skulle man på vissa ställen söka nedbringa värdena orimligt vid den blifvande taxeringen 1893. Jag kan icke tro detta, utan tänker att våra taxeringsnämnder skola gå så rättvist till väga som de kunna, och då blir ju sista årets taxeringsvärde det rätta. Skulle verkligen taxeringsnämnden i något distrikt försöka sätta ned taxeringsvärdet, så hafva vi ju pröf-

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts.)

ningsnämnden, som har att jemka förhållandena, och jag vill tro att, när man vet att en vägdelening kommer till stånd, det icke skall blifva lätt för ett distrikt att få taxeringsvärdena nedsatta. Derför kan jag icke finna, att det skulle vara rättvisare att taga medeltaxeringsvärdena, ehuru de nog i vissa fall kunna vara riktigare, nemligen då man kan beräkna värdet både fram och tillbaka i tiden, men här räknar man blott tillbaka till hvad som varit, och då måste det sista värdet vara det rätta.

Jag skall därför vidhålla mitt yrkande, och jag tror mig veta, att samma yrkande också kommer att göras i Första Kammaren.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag tror också att sista årets taxeringsvärde är vida att föredraga framför medeltaxeringsvärdet, eftersom det i vissa fall kan vara svårt att få fram medelvärdet för fem år, ty det kan hända att en fastighet, som haft en enda egare, sedermera under senaste året till en del blifvit såld och kommit i annan persons händer, och då är det svårt att få medelvärdet.

Jag hemställer därför, om det icke vore lämpligt att återremittera ärendet i syfte att få det sist fastställda taxeringsvärdet.

Herr Lilienberg: Herr talman! Jag tror mig böra hemställa till de båda talare, som yrkat återremiss, att frånträda detta yrkande och i stället formulera sitt förslag i öfverensstämmelse med herr Hans Anderssons motion. I likhet med en föregående talare tror jag, att detta skulle vara till lycka för frågans lösning, och hemställer därför, att reservanten ville formulera sitt yrkande.

†

Herr *Truedsson* instämde häruti.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag skall be att få återtaga mitt yrkande och i stället yrka bifall till reservationen.

Herr Lilienberg: Herr talman! Det skulle väl heta då i stället för »efter medeltaxeringsvärdet» endast »efter taxeringsvärdet».

Herr Bokström: Jag hemställer, att det må heta »efter senast fastställda taxeringsvärdet», ty då kan det icke blifva någon otydlighet.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Jag kan sannerligen icke förstå, hvarför vi icke lika gerna kunna återremittera frågan, om vi äro ense om att göra en ändring. Det har redan nu, då man velat formulera paragrafen, uppstått olika åsigtter, och det är icke så lätt att i kammaren på rak arm formulera detta. Det kan ju icke skada saken med en återremiss, och återremiss blir det ju i alla fall, om Andra Kammaren beslutar i den riktning, som reservanten föreslagit, och Första Kam- maren vidhåller utskottets förslag. Frågan måste ju då före i utskottet och då blir det samma arbete. Hvarför icke då lika gerna öfverlåta till utskottet att jemka i hop det?

För min del skall jag anhålla om återremiss af paragrafen, ty jag kan icke se, att det skall blifva till nackdel för saken, utan tvärtom.

*Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.*

Herr E. G. Boström: Herr talman! Jag vill gifva den siste talaren rätt deruti, att om man vill hafva en ändring i denna paragraf, så är det bäst att återremittera densamma, ty att på fri hand formulera en lagparagraf, det är en ganska vanskligh sak. Men i sjelfva saken har jag en annan uppfattning, ty jag tror, att det vore lyckligt, om man kunde enas om att bifalla paragrafen i utskottets formulering, och en stor anledning dertill hafva vi i den omständigheten, att blott en ledamot af utskottet har reserverat sig mot utskottets beslut. Jag tycker, att om man också måste anse, att det sista årets taxeringsvärde är det rigtigaste, så får man i allt fall icke något origtigt resultat, om man går tillbaka fem år, i synnerhet för ett vägtal, som skulle räcka längre tid. Jag tror dessutom, att det vore godt, om vi så mycket som möjligt följde utskottet, ty mig synes utskottet hafva så noga vägt och jemkat mellan de olika meningarna, att man borde vara mycket tacksam mot utskottet för dess arbete.

(Forts.)

Jag vill därför yrka bifall till paragrafen oförändrad.

Med herr Boström förenade sig herrar *Peterson* i Hasselstad, *Williamson* och *Hansson* i Solberga.

Herr Jonsson i Hof: Jag hade blott bedt att få instämna, men efter som jag blef uppropad, skall jag tillägga ett par ord. Det är naturligt, att då vägtalet skall fastställas för en längre tid, så är det icke riktigt att lägga ett enda års taxeringsvärde till grund därför, utan man skulle närmare träffa rättvisan genom att taga medeltaxeringsvärdet för en längre tid, och därför tror jag icke, att det skulle vara någon olägenhet i att taga utskottets förslag, som icke heller af praktiska skäl torde vara olämpligt. Ty när Riksdagen under flera år haft före frågan om ändring i bevillningsstadgans föreskrifter om detta skogsvärde och derjemte, enligt hvad jag tror mig känna, den komité som arbetar på denna frågas lösning sannolikt kommer med ett förslag i den riktningen, att ståndskogens värde skall tagas från fastighetens värde, så försvinner vid sådan ändring all risk af detta speciella värde, som ståndskogen kan hafva för fastigheten.

Jag tager mig därför friheten yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Sjö: Äfven jag skall be att få biträda utskottets förslag, och jag gör det dess hellre, som jag tror, att vi stå på säkrare fötter, om vi antaga förslaget sådant, som det nu föreligger, synnerligast som man i så fall har större hopp om att Första Kammaren äfven antager det. Skulle man återremittera en eller annan paragraf, så komme detta icke allenast att draga ut på tiden och föranleja ökadt arbete, utan det kan äfven göra det ovisst, om Första Kammaren antager förslaget.

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts.)

Herrar *Petersson* i Boestad, *Björkman* och *Petersson* i Dän-
ningelanda instämde med herr *Sjö*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen
till proposition upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit,
godkändes paragrafen med den lydelse, som af utskottet föreslagits.

§ 11 godkändes.

§ 12 hade följande lydelse:

Är jordbruksfastighet afsides liggande från densamma tilldeladt väg-
stycke eller eljest obeqvämt belägen med afseende å fullgörandet af dess
vägunderhåll in natura, må fastigheten, der innehafvaren sådant hellre
vill och vägstyrelsen dertill samtycker, i stället bidraga med penningar
efter det belopp, hvartill underhållskostnaden bestämmes af den i IV
kap. omförmälda nämnd. För tillgodonjutande af denna rättighet skall
dock ansökan härom göras hos vägstyrelsen inom sex månader efter det
vägdelningen vunnit laga kraft.

Ofvannämnda bidrag, hvilket debiteras, indrivnes och redovisas i
sammanhang med vägs-katten, ingår till vägkassan mot skyldighet för
vägstyrelsen att vägunderhållet ombesörja.

Herr *Anderson* i Tenhult, hvilken inom utskottet varit af skilj-
aktig mening och ansett, att denna § borde ur förslaget utgå, begärde
nu ordet och yttrade: Jag har, såsom herrarne se, anmält min reserva-
tion mot utskottets förslag i denna paragraf. Jag har ansett, att den
borde utgå, och de skäl, jag haft för denna uppfattning, har jag i re-
servationen anförit.

Dessutom tror jag att, då staten kommer att deltaga i kostnaden för
vägunderhållet med $\frac{1}{10}$, värdet af det arbete, de väghållningsskyldige
få nedlägga, kommer att bli uppskattadt lägre, än hvad det ställer sig
i verkligheten. Och då det är antagligt, att äfven rätt många af dem,
som icke i själfva verket hafva så aflägsset belägna fastigheter, skulle
finna med sin fördel förenadt att få utbyta sitt naturaunderhåll mot
penningeavgift, så skulle följden blifva den, att öfriga jordbruksfastig-
heter, som hade naturaunderhåll, skulle blifva för tungt belastade.

För öfrigt blefve det förenadt med icke så litet besvär för väg-
styrelsen, som har uttaxeringen om hand, att bestämma, hvilken pen-
ningeavgift skulle belöpa sig på hvar och en af dessa fritagne fastig-
hetsegare. Om vägstyrelsen nu skall hafva betaldt för sitt besvär, så
skulle kostnaderna icke obetydligt ökas genom det besvär, som deri-
genom för dessa vägstycken uppkommer.

Jag får därför, herr talman! hemställa om bifall till min reservation.

Herr *Wester* anförde: Anledningen till detta stadgande, hvilket
återfinnes i det särskilda utskottets förslag, är den, att det har upplysts,

att, såsom vi för öfrigt äfven nyss förde, det finnes åtskilliga väghållningsskyldiga hemman och lägenheter, som ligga på öar i skärgården eller eljest äro så långt bort eller på det sätt belägna, att de icke hafva någon förbindelse med farbar väg. För att lemna dessa tillfälle att komma ifrån ett allt för betungande vägunderhåll in natura, har nu denna paragraf kommit till.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.*
(Forts.)

Man har ansett, att om man icke beredde dessa någon utväg att slippa ifrån detta underhåll in natura, så kunde det hända, att de blefvo för mycket uppskörtade, efter som de omöjligen kunna verkställa det själfva. Derför har man här stadgat, att, om fastighetsinnehafvaren sådant önskar och vägstyrelsen dertill samtycker, han skall få öfverlåta underhållet in natura till vägkassan mot erläggande af den summa, hvartill vägnämnden uppskattar hans underhållsskyldighet.

Det är mycket sant och har äfven i lagutskottet mot detta stadgande invändts, att detta kan gifva anledning till missbruk, t. ex. derigenom att många, som icke hafva skälig anledning dertill, skulle söka att komma ifrån naturaunderhållet på detta vis, om deras vägstycken läge olämpligt för dem. Men häremot finnes en motvigt i paragrafens bestämmelse, att det skall bero på vägstyrelsen — och på vägstyrelsen utan möjlighet till appell — att dertill gifva bifall. Man tar nemligen för gifvet, att vägstyrelsen icke skall bifalla en sådan begäran, derest icke ett verkligt behof föreligger.

Vid sådant förhållande har lagutskottet icke ansett det farligt att införa ett stadgande sådant som detta, men väl nyttigt, då man ju måste medge, att det verkligen kan förekomma sådana omständigheter, der man icke utan hårdaste orättvisa och obillighet kan ålägga natura-
underhåll.

Häruti instämde herrar *O. B. Olsson* och *Halvar Eriksson*.

Herr Hellgrén: Jag för min del anser denna paragraf vara en af de allra bästa i detta lagförslag. Vi hafva här hört talas om sådana, för hvilka det är besvärligt att underhålla vägarne. Men jag ber att få erinra om hela Lapplands befolkning, som egentligen har vägar anlagda endast till kyrkorna, och af hvilken en del bor ända till 10 å 12 mil ifrån vägarne, som af dem skola underhållas. Denna del af befolkningen har ju icke någon egentlig nytta af vägarne, men är dock skyldig att bidraga till deras underhåll. Under sådana förhållanden måste det i denna paragraf föreslagna stadgandet anses vara förträffligt, så att befolkningen kan få betala med kontanta medel. För densamma har det förut varit ytterst svårt att syssla med väglagningar, och det har ej varit någon lätt sak att få folk, som velat verkställa dylika lagningar. Genom denna paragrafs antagande vore ganska god hjälp beredd åt denna befolkning, och vill jag därför på det ifrigaste och hjertligaste be denna kammare att bifalla utskottets förslag.

Med herr Hellgrén instämde herrar *Åström*, *Bromée*, *Norberg*, *Nordin*, *Henricson* och *Pettersson* i Österhaninge.

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen gif-
vit propositioner i enligast med de gjorda yrkandena godkändes para-
grafen.

(Forts.)

§§ 13—24 godkändes.

§ 25 hade enligt utskottets förslag följande lydelse:

Utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter
utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad
uppföras.

Herrar *Folke Andersson*, *Andersson* i Nöbbelöf, *Anderson* i Ten-
hult och *Näslund* hade deremot yrkat, att denna § borde hafva följande
lydelse: »utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädan-
efter utmed väg på mindre afstånd än 2 meter från vägens kant bygg-
nad uppföras».

I fråga härom anförde:

Herr *Anderson* i Tenhult: Mot denna paragraf har så väl jag
som flere andre anmält vår reservation. För min del har jag ansett,
att om en person förvärfvat eganderätten till en jordbruksfastighet och
derå vunnit behörig lagfart, så bör det vara honom tillåtet att använda
jorden så som han behagar och deraf draga den största möjliga fördel.
Så blefve nu ej förhållandet, om denna paragraf oförändrad antages.

Vid landtmäteriförrättningar, som ej så sällan förekomma, uppmättes
jorden intill vägkanten eller intill vägdikenas kant, allit efter förhållan-
dena. När den marken sålunda blir en person tilldelad, så anser jag,
att hans rätt blir förnärmad, om han å densamma icke skall få uppföra
en byggnad. I reservationen hafva vi därför yrkat, att afståndet 3,5
meter måtte förändras till 2 meter.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till reservationen.

Herr *Göransson*: Äfven jag för min del tycker, att den här
föreslagna bestämmelsen är allt för sträng. Jag föreställer mig, att det
här stadgade afståndet bör kunna något minskas. Det kan t. ex. in-
träffa ett sådant förhållande, att man behöfver sätta en byggnad på eu
första gradens åker, och skulle man då icke få bygga den närmare
vägkanten än $3\frac{1}{2}$ meter, så måste man afstå ett stycke dyrbar mark
emellan vägen och byggnaden af nära 12 fots bredd utan någon ersät-
tning, och det anser jag vara ett allt för stort ingripande i egande-
rätten för den, som råkar ha sin jord utmed allmän väg.

Dessutom tycker jag, att den icke riktigt stämmer öfverens med
föregående paragraf, som vi nyss antagit. Det stadgas der, att träd
och buskar skola borthuggas, som med någon gren nå fram till vägens
kant. När nu träd och buskar få stå så nära intill vägen, blott de icke

nå fram intill dess kant, anser jag verkligen det icke vara mera skadligt, om en byggnad får stå på t. ex. 2 meters afstånd. Jag skall därför tillåta mig att yrka bifall till reservationen.

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

(Forts.)

Herr Wester: Jag ber först att få upplysa derom, att detta stadgande, enligt hvilket byggnad ej får uppföras på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant, förekommer så väl uti komiterades som det särskilda utskottets förslag, och att detta förslag i denna punkt vid frågans behandling år 1889 vunnit kammarens godkännande. På grund häraf har herr Bengtsson, som i sin motion upptagit alla de förändringar, hvilka kammaren då gjorde i utskottets förslag, underlåtit att göra något förslag om ändring af denna punkt.

Hvad för öfrigt beträffar sjelfva frågan, huruvida afståndet bör bestämmas till 3,5 meter (= 6 alnar) eller 2 meter (= 3 alnar), så kunna ju meningarna derom vara olika. Men bestridas kan väl icke, att det för det allmänna, d. v. s. för vägarne, är nyttigt, om husen komma att ligga på ett afstånd af 6 alnar. Jag medgifver, att det kan finnas omständigheter, då det för en husegare kan vara en verklig olägenhet att nödgas iakttaga detta afstånd. Det kan hända, att han har så liten tomt, att han icke gerna kan bygga sitt hus eller anordna åt sig på ett lämpligt sätt, om han är på sådant sätt bunden. Men man har förutsett sådant; och uti paragrafen gifvit en anvisning för dessa fall. Den säger: »*Utan konungens befallningshafvandes tillstånd* må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras». Sålunda står det hvar och en fritt, som vill uppföra en byggnad — n. b. en ny byggnad, ty det är ej fråga om att rubba de gamla — och önskar lägga den på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant, att underställa saken Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning. Denna lilla olägenhet måste han underkasta sig. Men man kan icke tänka sig, att, om han visar nödvändigheten af att bygga närmare vägen, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall neka honom detta.

Det har sagts af den förste talaren, att detta stadgande är en inskränkning uti jordegarens fria förfoganderätt öfver sin egendom. Det förhåller sig dock i sjelfva verket icke så. Ty han har rätt att förfoga öfver de 3,5 meterna huru han vill, blott han icke uppför någon byggnad derå. Dessutom, om vi skola taga saken från strängt rättslig synpunkt, uppkommer samma olägenhet, derest reservanternas förslag om 2 meter antages. Skola vi utgå från den åsigten, att det icke är rätt att för det allmännas väl göra den minsta inskränkning i jordegarens förfoganderätt öfver sin jord, så är det icke heller rätt att här föreskrifva 2 meters afstånd. En sådan inskränkning i hans rätt finnes dock redan förut. I byggningsbalken är föreskrifvet, att jordegare icke får bygga närmare grannens tomtlinie än 3 fot, och flera dylika stadganden finnas. Jag kan för min del icke tillmäta åberopade skälet den ringaste betydelse. Derföre och då det, som nämndt, icke kan bestridas, att ifrågasvarande bestämmelse är för vägarne förbättring och hållande i godt

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.

skick om icke nödvändig så dock nyttig, och då det vid särskildt be-
hof är möjligt att få ett undantag derifrån, yrkar jag bifall till utskot-
tets förslag.

(Forts.)

Häruti instämde herr *Olsson* från Stockholm.

Herr Sjö: Icke heller jag kan finna, att det afstånd från vägen är för långt, inom hvilket enligt lagutskottets förslag byggnad ej får uppföras. Jag vill därför på det lifligaste tillstyrka antagandet af denna paragraf. Hvar och en, som rest något på våra landsvägar och som der sett hus uppförda alldeles intill vägen eller på mindre afstånd än det nu föreslagna, måste hafva funnit, att detta förorsakar de väghällningsskyldige icke så litet besvär, och förorsakar dels, att ej vägen kan afdikas som sig bör, och dels att vägen böst och vår gerna håller sig sur och slarfvig.

Derför skall jag som sagdt yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Truedsson: På grund af hvad de två senaste talarne yttrat skall jag blott yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson från Upsala: De två näst siste talarne hafva an-
fört de hufvudsakligaste skäl, som kunna anföras för utskottets förslag i denna paragraf. Jag skall därför inskränka mig att tillkännagifva, att jag delar deras åsigt deri, att det ligger synnerlig vikt på att byggnader icke uppföras allt för nära vägen, emedan vägen derigenom kan lida skada. Dessutom vill jag framhålla, att utskottets förslag i hufvudsak alldeles öfverensstämmer med de grunder, som redan nu äro gällande för anläggning af ny väg.

Jag ber således att få instämna uti yrkandet om bifall till utskottets förslag.

Herr Wester: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång begärt ordet i denna fråga. Jag ville blott tillägga något till hvad jag nyss yttrade.

En talare har sagt, att denna paragraf står i strid med § 24, som stadgar, att, då väg går genom skogsmark, träd eller buske, som med någon gren når fram till vägens kant, skall borthuggas. Det förhåller sig med afseende härpå så, att uti komiterades förslag förekom en bestämmelse derom, att då väg går genom skogsmark, en afrödning skall ske på ömse sidor till samma bredd, som nu är i fråga, nemligen 3,5 meter. Men då denna fråga behandlades af det särskilda utskottet, framhölls det, hurusom en afrödning af så mycket skog skulle innebära alltför stort intrång i jordegarnes rätt. Man fann derjemte, att, derest den ifrågasatta afrödningen å ömse sidor icke skedde till 3,5 meters bredd, det afsedda ändamålet att få vägarne fortare upptorkade icke komme att vinnas. Man föredrog därför, på det jordegarnes rätt icke måtte trädas för nära, att i 24 § i stället för det ursprungliga, med den 25 § full-

ständigt öfverensstämmande stadgandet intaga den i nu föreliggande lagförslag upptagna bestämmelsen.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.*

Herr Folke Andersson: Då jag biträdt den vid denna punkt förekommande reservationen, skall jag be att få yttra några ord.

Jag kan icke finna annat, än att utskottets förslag innebär ett ingrepp på eganderätten, man må söka advocera bort det huru mycket man vill. Herr Wester sade visserligen, att, äfven om reservanternas förslag blefve antaget, ett dylikt ingrepp skulle ske. Må så vara. Men orättvisan måtte väl då vara bra mycket mindre. Jag tänker mig t. ex. en person, som har en smal jordremsa, på hvilken han kan uppföra en byggnad, eller som han kan sälja såsom byggnadsplats och som för honom är af stort värde; han skulle då genom antagandet af utskottets förslag gå miste om ganska afsevärda fördelar.

Herr Wester har också framhållit, att särskilda utskottet har framställt detta förslag. Jag ber då att få erinra om, hurusom jag vid en föregående punkt betonade, att särskilda utskottet hade föreslagit det, som der af reservanternas blifvit upptaget. Men då ansågs denna omständighet icke vara förtjent af något särskildt beaktande. Jag tycker därför att det är lika mycket eller lika litet skäl att nu fästa afseende dervid.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herrar *Bruse, Olsson* i Kyrkebol, *Svenson* i Bossgården och *Larson* i Slättäng instämde häruti.

Herr Persson från Mörarp: Jag för min del anser den i frågavarande paragraf föreslagna bestämmelsen vara så lämplig, att jag skulle önska att, oberoende af huru det går med hela denna lag om väghållningsbesvärets ordnande på landet, ett dylikt stadgande blefve infördt i vår lag. Det är icke sällan man har rätt stora olägenheter deraf, att byggnader ligga alldeles intill den allmänna vägen. Ett sådant litet område som det här ifrågasatta, eller 3,5 meter, är verkligen icke mer än hvarje husegare kan behöfva för planterandet vare sig af träd, blommor eller dylikt, i stället för att lägga husen alldeles intill vägkanten.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets förslag i denna paragraf.

I detta yttrande instämde herrar *Larsson* i Mörtlösa och *Björkman*.

Herr Erickson i Bjersby: Jag anser för min del, att det vore klokast att antaga paragrafen sådan den föreligger i utskottets förslag. Jag kommer mycket väl i håg, att meningarna voro delade i kammaren för två år sedan angående innehållet af denna paragraf, men detta hindrade ej, att kammaren utan votering antog samma förslag, som nu föreligger, och hvilket är alldeles lika med särskilda utskottets förslag 1889.

*Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Jag ber dessutom att få nämna, att icke allenast i komiterades utlåtande, utan äfven i Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års Riksdag förekom ett ännu mera skärpt förslag i denna del. Der föreslogs nemligen äfven förbud att på mindre afstånd än 3,5 meter från vägs kant uppföra stenmur eller jordvall till större höjd än 3 decimeter öfver vägens yta. Detta stadgande ansågs dock böra utgå, emedan det mångstädes, der stenvallar eller jordvallar användes såsom stängsel, skulle framkalla ej obetydliga olägenheter, samt liknande förbud ej föreslagits för gårdesgårdar.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Pehrson i Törneryd: Litet hvar ibland oss, som färdats på landsvägar, har nog fått göra bekantskap med det obehag, som det för med sig, att byggnader uppföras allt för nära vägkanten. Husegarne nöja sig till och med understundom icke med att lägga husen alldeles intill vägen, utan ofta lägges trappan till huset på den plats, der vägens dike borde vara. Ja, det har icke saknats tillfällen, då kronobetjeningen behöft fästa uppmärksamheten derpå, att man lagt hinder i vägen för trafiken genom att placera det första trappsteget på landsvägens kant.

Jag tror derjemte, att det finnes ännu ett skäl, som talar för att flytta husen något längre från vägkanten än reservanterna föreslagit, men som hittills icke blifvit framhållet. Jag ber att få erinra derom, att vägbanans bredd icke är så synnerligt stor. Landsvägens bredd skall enligt förslaget vara 10 alnar, bygdevägens 6 alnar. Det är verkligen så nätt och jemnt, man i allmänhet kan reda sig härmed, att någon inskränkning häri eller något obehag af byggnader, som ligga för nära vägens kant, icke bör få förekomma.

På grund af hvad så väl föregående talare anført till förmån för utskottets förslag, som ock det jag nu tagit mig friheten tillägga, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Forsell: Jag ber att få framhålla ännu ett skäl, som talar för antagandet af utskottets förslag, nemligen att på detta utrymme af 3,5 meter äfven diken skola anläggas. Frånräknar man nu den mark, som kräfves för att få ett ordentligt vägdike, så står verkligen icke så mycket kvar, att det egentligen är något att afknappa på. Det är en stor fördel, ja en ren nödvändighet, att man har tillräckligt utrymme för anbringandet af diken vid vägkanterna. Då det förefinnes, såsom redan många föregående talare omnämnt, en ganska stor benägenhet att bygga husen så nära landsvägen som möjligt, hvilket förhållande, då derigenom omöjliggöres dikens anbringande vid vägkanten, mången gång nödvändiggör vattnets afledande genom dyrbara trummor, hvarigenom vägunderhållet åter fördyras, synes mig bestämmelsen, att man skall lemna nyssnämnda afstånd från vägkanten obebygdt, vara af behovet påkallad och ledande till lättnad i väghällningsbesväret.

På grund så väl af detta som andra af föregående talare förut anförda skäl yrkar jag bifall till utskottets förslag.

*Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Herr Näslund: Då jag låtit anteckna mig såsom reservant vid denna punkt, får jag tillkännagifva, att detta skett endast därför, att jag ansett utskottets förslag allt för mycket inkräkta på den enskildes rätt. Jag anser för min del, att 2 meter vore ett alldeles tillräckligt afstånd. Men då jag under dagens föregående debatt erfarit, att denna kammare hyser stora betänkligheter mot att göra den ringaste ändring i utskottets förslag, af fruktan att Första Kammaren skulle komma att fatta ett motsatt beslut, så skall jag icke tillåta mig att göra något yrkande.

Herr Williamson: Här har anförts så många skäl för ett bifall till utskottets förslag, att det icke finnes mycket att tillägga. Jag vill emellertid påpeka en sak, som är en hufvudsak, och det är, att man väl här får tänka både på de vägfaranandes bekvämlighet och vägens bästa. Om byggnader uppfördes så nära vägen, som reservanterna föreslagit, nemligen på blott 2 meters afstånd, komme många olägenheter att uppstå. Det finnes nemligen rätt ofta byggnader, som uppstå alldeles intill vägen, hvilka kunna vara för de vägfaranandes bästa ganska menliga. Så är förhållandet med t. ex. garfverier, hvilka hästarne stundom högst ogerna gå förbi på grund af uthängda skinn och dylikt, vidare med färgerier, som ofta på landet läggas tätt utmed vägarne, och i all synnerhet med smedjor. Skulle man nu lemna jordegaren den rättigheten att lägga sådana byggnader ända in på vägarne, så stör man de vägfaranandes frihet.

Jag instämmer således fullständigt med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan i denna paragraf, i all synnerhet som det torde vara nödvändigt för att få saken genomförd.

Herr Dahn: Då man vid behandlingen af en så stor fråga som denna, derest man verkligen vill få den löst, icke får fästa sig vid småsaker; då jag för min del icke kan finna, att den frågan är af någon synnerligen stor betydelse, huruvida husen skola få uppföras på 6 eller 4 alnars afstånd; och då det särskildt blifvit framhållet, att, om vid något tillfälle en enskild person vill bygga ett hus närmare vägen än 3,5 meter, han kan ingå med ansökan derom till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken helt säkert i detta enskilda fall låter honom få sin önskan beviljad; så skall jag för min del, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag i denna paragraf.

Herr Persson i Tällberg: Det förefaller mig, som om denna paragraf skulle utgöra en byggnadsstadga för landet. Jag skulle dock ej gerna se, att vi inrymde något sådant i detta lagförslag. Jag medgifver villigt, att det kan vålla ganska stora obehag, att byggnader uppföras allt för nära landsvägarne; och om jag kunde fatta paragrafens stadgande så, att det ej lade hinder i vägen för att vid ombyggnader

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)

uppföra ett nytt hus på det gamlas plats, så skulle jag ej hafva något emot, att paragrafen blefve antagen. Förhållandet är det, i synnerhet på den ort jag har äran representera, att vi hafva våra gårdar bebyggda på alla fyra sidor. Om man nu har sin mangårdsbyggnad eller annan större byggnad uppförd nära landsvägen, så skulle man vid en ombyggnad nödgas inkräkta så mycket på gårdsplanen, att den ej vidare kunde användas, hvilket åter skulle vålla, att man måste flytta hela sin gård. Och då här i paragrafen icke föreslås någon ersättning för ett dylikt besvär, anser jag detta stadgande vara allt för obilligt. Jag skall därför be att få förena mig med reservanterna.

Herr Nilsson i Skärhus: Jag skall endast be att få fästa uppmärksamheten på, att i denna paragraf föreligger icke något förslag, att de som hafva byggnader uppförda nära vägen skola flytta dem. Ha byggnader blifvit uppförda på det område, som egentligen tillhör väg eller nödigt dike, kan nog sådan byggnad äfven *nu* få flyttas eller borttagas, om åtgärder i vederbörlig ordning vidtagas. Bestämmelsen här gäller endast nybyggnader. Och skulle någon af särskilda skäl vilja uppföra en byggnad närmare vägen än 3,5 meter, så kan ju konungens befallningshafvande enligt denna §, om det befinnes skäligt, dertill lemna bifall.

En föregående talare har yttrat, att de enskilde jordegarnes rätt blefve förnärmad. Det var med anledning deraf som jag begärde ordet för att påpeka ett förhållande, som stundom inträffar och som synes mig högst origtigt, nemligen att personer, som bo invid vägen, taga upp hela eller halfva landsvägen, då de skola företaga reparationer, och ingen möjlighet för dem finnes att undgå detta, oaktadt det är olagligt. Af denna anledning skulle jag snarare vilja föreslå längre afstånd än utskottet, men jag skall dock, herr talman, inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad; och efter det propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, godkändes paragrafen sådan den af utskottet föreslagits.

§§ 26—35 äfvensom rubriken till 2:dra kapitlet godkändes.

Likaledes godkändes §§ 36—45 samt rubriken till 3:dje kapitlet.

§§ 46—49 godkändes.

§ 50 var så lydande:

Medlem af nämnden åtnjuter ersättning i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgadt.

Herr *Wester*, med hvilken herr *Claëson* instämt, hade deremot i afgifven reservation föreslagit, att denna § måtte erhålla följande lydelse:

Ordförande och ledamot i nämnden åtnjuta ersättning, den förre med belopp, som enligt nuvarande eller blifvande resereglemente tillkommer kronofogde, och ledamöterna i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgad.

*Om ordnan-
det af rüghäll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Herr Wester: Ehuru det är mitt åliggande att försvara och yrka bifall till lagutskottets förslag i denna fråga, och ehuru jag tydligen funnit — och är tacksam därför — en stämning hos kammaren att icke ändra utskottets förslag, så ser jag mig likvisst tvungen att till kammarens bepröfvande hemställa de betänkligheter, jag har mot den 50 §, och jag gör det därför att jag tror, att ändring i denna paragraf skall vara nyttig, kanske nödvändig för att få fullt gagn af det stora lagförslaget.

Paragrafen innehåller nemligen, att medlem af nämnden skall hafva ersättning i likhet med ledamot i egodelningsrätt. En sådan har 4 kronor 50 öre för hvarje förrättningsdag jemte reseersättning till och från förrättningsstället. Ordföranden i nämnden skulle efter paragrafens ordalydelse hafva samma ersättning som ledamot i egodelningsrätt. Men då man tar i betraktande, att ordföranden i nämnden icke blott skall under nämndens sammanträden föra protokoll samt göra erforderliga anteckningar och uträkningar, utan äfven efter nämndens sammanträden uppgöra dessa uppskattningslängder, som i de flesta fall gå på ganska många ark, hvarför han efter förslaget icke har någon särskild ersättning, så tror jag, att den ersättning, som honom tillerkännes, är allt för liten. Jag befarar, att man icke får folk, som vill åtaga sig detta besvär för den ringa ersättningen. Och vi må komma i håg, att nämnden och uppskattningen kanske är det viktigaste af hela förslaget, ty på denna uppskattning beror hela den verkan, som lagen kommer att utöfva till förbättring eller försämring.

Vid sådant förhållande och endast för att man skall kunna få fullt dugligt folk till det — och man må märka, att ingen är skyldig att åtaga sig detta uppdrag; konungens befallningshafvande skall visserligen förordna ordförande i nämnden, men kan icke befalla någon att åtaga sig uppdraget — har jag ansett det nödvändigt att ersättningen höjes.

Jag har i utskottet yttrat, att jag ansåg ersättningen till ordföranden, inberäknadt ersättningen för efterarbetet, böra utgå med 10 kronor om dagen, men det har ansetts, att det skulle vara för mycket, och jag har därför i min reservation nedsatt yrkandet derhän, att nämndens ordförande måtte få samma ersättning, som enligt resereglementet tillkommer kronofogde vid förrättningar, eller 6 kronor om dagen. Jag gjorde detta därför, att en af Första Kammarens ledamöter inom utskottet under sådana förhållanden var med om reservationen, så att frågan kunde väckas äfven i Första Kammaren. Jag hemställer nu till kammaren, om den icke finner nödigt att, för att förvissa sig om att få

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts.)

fullt dugliga och kompetenta personer till ordförande i dessa nämnder, höja ordförandens arvode till 6 kronor, såsom jag i min reservation föreslagit, och med den åsigten, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

För att undvika nödvändigheten af återremiss till utskottet har jag formulerat paragrafen sålunda: »Ordförande och ledamot i nämnden åtnjuta ersättning, den förre med belopp, som enligt nuvarande eller blifvande resereglemente tillkommer kronofogde, och ledamöterna i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgadt».

Med denna ändring skulle således ordföranden få samma ersättning, som nu tillkommer kronofogde.

Häruti instämde herr *Fredholm* från Stockholm.

Herr Anderson i Tenhult: Herr talman! Då väggkassan säkerligen får både många och stora utgifter, kan jag icke vara med om att stadga större betalning än som behöfs, ty jag är säker på att konungens befallningshafvande icke skola få någon svårighet att erhålla personer, som åtaga sig detta uppdrag för den föreslagna ersättningen. Man skall komma i håg att ordföranden utom de dagar, han vistas ute på sjelfva förrättningen, kommer att få åtskilligt arbete i sitt hem med utskrifning af protokoll och taxeringslängder m. m., så att, om detta tages med i beräkningen blir hans ersättning säkerligen ganska stor.

Jag hemställer, att kammaren behagade bifalla utskottets hemställan.

Herr Göransson: Jag hade väntat, att herr Wester skulle vara konsekvent och hålla på utskottets förslag, men det tycks han icke vilja göra nu, då det gäller ersättning till ordföranden i särskilda nämnden. Jag kan för min del icke tro, att det skall möta någon svårighet för konungens befallningshafvande att få en lämplig ordförande mot en ersättning af 4 kr. 50 öre för hvarje förrättningsdag, enär jag icke anser hans arbete blifva så vidlyftigt, att det nödvändigt skall behövas vara kronofogde eller landtmätare för att kunna utgöra desamma.

Beträffande för öfrigt skrifgöromålen, undrar jag, om icke de skulle kunna räknas till förrättningen, så att, om han behöfde fortsätta med sådana göromål några dagar sedan förrättningen ute på marken är afslutad, han skulle få räkna sig dem till godo såsom förrättningsdagar. Mig synes det åtminstone så som äfven detta skulle höra till förrättningen.

Jag tillåter mig därför att nu yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Anderson i Hasselbol instämde häruti.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen framställt propositioner på de olika yrkandena, godkändes den af utskottet föreslagna lydelsen för ifrågavarande §.

§ 51 och rubriken till kap. 4 godkändes.

§§ 52—58 godkändes.

För § 59 var af utskottet föreslagen följande lydelse:

Vägskatten utgår efter vägfyrc, med iakttagande deraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrc för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet,

b) att dessa skogar, frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrc för hvarje fyra hundra kronor af taxeringsvärdet, samt

c) att inkomst påföres en vägfyrc för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrc bortfaller.

Häremot hade i afgifven reservation herrar *Folke Andersson*, *Andersson* i Nöbbelöf, *Anderson* i Tenhult, *Erickson* i Bjersby, *Mankell* och *Näslund* yrkat: att § 59 måtte erhålla följande lydelse:

Vägskatten utgår efter vägfyrc, med iakttagande deraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrc för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet;

b) att frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrc för hvarje två hundra kronor af taxeringsvärdet;

c) att ofvan omförmälda skogar påföres en vägfyrc för hvarje fyra hundra kronor af taxeringsvärdet; samt

d) att inkomst påföres en vägfyrc för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrc bortfaller.

Sedan utskottets förslag blifvit uppläst, anförde:

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Redan vid början af denna frågas behandling fästade en aktad talare uppmärksamheten på, att man icke borde fästa sig vid hvad som var rätt, utan fast hellre vid hvad som var billigt. Jag misstänker, att det ligger något under sjelfva förslaget, när billigheten och rättvisan tyckas hafva så svårt att förenas, egenskaper, som annars bruka trifvas väl tillsammans. I momenten *a* och *b* af föreliggande paragraf förefaller det mig, som om både rättvisan och billigheten sänkades. Der föreskrifves nemligen att jordbruksfastighet skall påföras en vägfyrc för hvarje hundra kronor af taxeringsvärdet, då deremot annan fastighet påföres en vägfyrc för hvarje 400 kronor af taxeringsvärdet. Jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på att till de åbyggnader, som finnas å en jordbruksfastig-

Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts.)

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts.)

het i och för jordbruket, måste vid taxeringen af jorden hänsyn tagas, och jordbruksfastigheten får således högre taxeringsvärde, i den mån åbyggnader äro mera dyrbara. Häraf skulle följden blifva, att en egen- dom med samma värde som en annan, men som består af endast åbygg- nader, skulle få blott en fjerdedel så stort antal fyrkar. Detta kan enligt min åsigt icke vara hvarken rättvist eller billigt, och jag skall därför förena mig i den af F. Andersson m. fl. afgifna reservation samt yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Wester: Herr talman! Denna paragraf har varit föremål för mycken öfverläggning inom utskottet. Jag får upplysa, att samma grund, eller en vägfyrk för 400 kronor för annan jordbruksfastighet, förekommer i komiténs och särskilda utskottets förslag, och då det var före här i Andra Kammaren, yrkades en nedsättning till en på två hundra. Detta upptogs jemväl i herr Bengtssons förslag. Tvisten gäller egentligen *andra* fastigheter. Dessa andra fastigheter omfatta dels små lägenheter, icke jordlägenheter, och dels bruk och fabriker. I fråga om de smärre jordlägenheterna tänkte man på dessa små lägenheter, som äro taxerade till 800 kronor eller deromkring, och man fann det vara billigt att icke pålägga dem någon så hög afgift för väghållningen. Hvad åter bruk och fabriker beträffar, så hade man tänkt på det förhållande, som der egde rum, nemligen att de nödgas hafva en hop stora och dyrbara byggnader, hvilka under dåliga konjunkurer icke äro nödvändiga och icke bereda dem någon inkomst; men i följd af den eldfara, som före- finnes vid sådana inrättningar, och sammanbyggandet af många hus, nödgas egarne för att trygga sig brandförsäkra sina byggnader mycket högt, hvilket gör att äfven taxeringsvärdet blir högt, och detta gjorde att man ansåg det billigt, att de skulle svara för endast en fyrk för fyrahundra kronor, i synnerhet som alla dessa inrättningar betala vägskatt på annat sätt, nemligen för sin inkomst. Således få de ändå betala en ganska hög vägskatt, och därför ville man hjälpa dem genom detta.

Första Kammarens ledamöter i utskottet gifvo äfven alldeles oför- tydligt till känna, att man icke hade någon utsigt att få förslaget igenom, om utskottet antog den af herr Bengtsson föreslagna grunden. Och jag vill tillägga, såsom min bestämda öfvertygelse, att om man önskar att få förslaget antaget, bör man icke rubba på denna bestämmelse, ty den är enligt min uppfattning en af de väsentligaste punkterna, som Första Kammaren kommer att hålla på. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr talman! Som vi funnit, lär det icke, med den stämning som råder inom kammaren, tjena till något att söka få några ändringar i denna lag. Jag vill blott önska, att man icke måtte känna sig allt för mycket besviken, då lagen en gång skall till- lämpas. Det synes mig vara ganska origtigt, att bruk, som inbringa kanske fem à sex gånger så mycket som jordbruksfastigheter, endast skola deltaga i vägunderhållet med en fjerdedel. Det är förut i dag

erkänt, att just bruken och sådana inrättningar äro de, som använda och förderfva vägarne mest, men nu skola de ändock slippa med en fjerdedel. Det sades af den siste talaren, att man tagit hänsyn till, att dylika inrättningar under dåliga konjunkturen kanske måste nedlägga sin verksamhet, och då skulle de likväl få betala dessa afgifter. Det kan lika väl inträffa, att egaren af en jordbruksfastighet icke får någon behållning af sin egendom, men han får i allt fall betala för hela taxeringsvärdet. Jag kan icke anse annat, än att i sådana fall båda borde få jemka med sig. Skall man stifta en ny lag, måste väl meningen vara att genom densamma skapa rättvisa, men det tycks icke vara fråga om här, och jag har aldrig hört talas om sådana förhållanden som i dag. Jag skall icke uppehålla kammarens tid längre, ty det tjenar icke något till, men jag yrkar bifall till herr F. Anderssons med fleres reservation.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Herr *Odell* instämde häruti.

Herr *Johnsson* i Thorsberg: Herrar reservanter hafva yttrat, att denna paragraf är en af de viktigaste i hela lagförslaget, och jag instämmer i detta yttrande.

Om det är en riktig grundsats, att man vid försök att undanrödja missförhållanden bör noga se till, att man icke skapar nya, så tror jag att denna grundsats vid behandlingen af det föreliggande lagförslaget bort sorgfälligt iakttagas. Utskottet synes mig icke hafva varit fullt lyckligt vid affattandet af denna paragraf. Jag kan mycket väl förstå anledningen, att utskottet och särskildt ledamöterna från denna kammare ansett sig böra i § 6 utesluta från väghållningsskyldighet åtskilliga beskattningsföremål och näringsgrenar. Men om man af en eller annan anledning nödgas utesluta åtskilliga beskattningsföremål, som annars jemväl bort deltaga i väghållningsbesväret, så läser detta än mer mana till allvarlig pröfning, att de beskattningsföremål, som åläggas väghållning, icke blifva för hårdt betungade. Jag har sökt bilda mig ett omdöme om, huru lagen skulle verka, derest denna § 59 komme att oförändrad antagas, och jag har uppgjort en kalkyl i detta afseende för en kommun inom Gefleborgs län. Inom denna kommun är fastighet åsatt ett fyrktal af 5,369 fyrk samt för öfriga beskattningsföremål 5,939 fyrk. Förvandlas detta till vägfyrkar, med afdrag af det fyrktal, som enligt förslaget skulle vara befriadt från väghållning, så skulle sammanlagda vägfyrktalet utgöra 9,541. Denna kommun har mellan 8 och 9 mil väg att underhålla. Beräknar jag då kostnaden för vägmil till samma belopp, som vägkomitén upptagit för Gefleborgs län, så utgör kostnaden för vägunderhållet 16,040 kronor för denna kommun. Fördelar jag detta belopp på 9,540 vägfyrkar, så blir kostnaden per vägfyrk 1 krona 68 öre. En person, som sålunda är taxerad för 1,000 kronors inkomst och utgör väghållning för 50 fyrkar, får således betala 84 kronor, eller mellan 8 och 9 procent af hela sin inkomst. Är det någon af herrarne, som vill påstå att detta är rättvist? Jag be-

*Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

klagar, att utskottet icke fäst afseende vid de motioner, som väckts i syfte att bidragen för andra beskattningsföremål borde utgå till en del af landstinget. Derigenom skulle de största missförhållandena med afseende å den ojemna vägs-katten varit undanröjda. Ty för visso kommer inom många vägdistrikt, der taxeringsvärdet är ringa, bidraget att blifva betydligt i jmförelse med hvad det skulle belöpa sig till i andra rikare sådana. Lagen är sålunda egnad att skapa sådana missförhållanden, som att en handverkare eller annan arbetare, hvilken med stor möda lyckas förtjena 1,000 kronor om året, får betala för 50 vägfyrkar, under det att en invid honom boende, som af allmän eller enskild tjänst uppbär 10 å 15,000 kronors inkomst, icke bör betala ett öre. Jag ber att få erinra derom, att man, då nya skatteformer införas, bör gå varsamt till väga, på det att grundad anledning till det antagandet icke må kunna göras, att man hårdast beskattar de föremål, som icke inom Riksdagen ha så många och starka försvarare. Jag tror, att det skulle väcka mycket missnöje, och detta med full rätt, om man antager denna § oförändrad. Deremot anser jag, att om mom. c ändrades, så att, i stället för »en vägfyrk för hvarje 20 kronor», komme att stå en vägfyrk för hvarje 30 kronor, blefve dessa missförhållanden i någon mån ändrade.

Jag tager mig alltså friheten, herr talman, att yrka den förändring af mom. c, att det komme att erhålla följande lydelse: att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen deraf.

Herr Wester: Jag har blifvit uppkallad af ett yttrande, som här fålts, att då jordbruksfastighet skulle påföras en vägfyrk för hvarje ett-hundra kronor af taxeringsvärdet, och skogar, frälseränta samt annan fastighet påföras en vägfyrk för hvarje fyrahundra kronor af taxeringsvärdet, skulle jordbrukarne få betala fyra gånger så mycket som andra, och att detta skulle vara orättvist. Men jag vill då betona, hvad jag trodde mig redan hafva tydligt uttalat, att så är icke förhållandet beträffande bruk och fabriker. Ty jordbruksinnehafvare betala endast efter fastighetsvärdet, men bruk och fabriker få betala icke blott efter värdet af sina byggnader en vägfyrk för hvarje fyrahundra kronor, utan äfven vägs-katt för sin inkomst. Om sålunda dessa bruk och fabriker gå bra, så bli de taxerade till betydlig inkomst och få betala såväl för sina byggnader som för sina inkomster tillsammans lagdt fullt ut lika mycket som någon jordbruksfastighet; om åter konjunkturerna äro dåliga, och för ty arbetet måste inskränkas, blifva byggnaderna mer eller mindre obehöfliga, och då fordrar billigheten att icke dem påföres hög vägs-katt.

Herr Erickson i Bjersby: Såsom kammarens ledamöter finna, har jag deltagit i den reservation, som afgifvits mot utskottets förslag i denna §. Det kännes svårt att komma med något annat förslag än utskottets, då kammaren så välvilligt behandlat lagutskottets förslag, att den antagit oförändrad hvarje § till och med den 58:de. Men den

nu föredragna § 59 är af synnerlig vigt, derest jordbruket skall erhålla någon lindring, hvarför man måste noga betänka sig, innan man bestämmer sig för dess lydelse. Då man på förmiddagen behandlade sjetta §:n, sades det, att denna § vore den viktigaste, och att om den skulle meningarna mest brytas; men för min del anser jag denna § 59 vara den viktigaste. I sjetta §:n gälde det att bestämma, *hvilka* nya föremål skulle deltaga i skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, och då måste man ju hysa konsiderationer i afseende å vissa beskattningsföremål för att få förslaget sådant, att dess motståndare icke skulle få orsak att helt och hållet afböja detsamma. Men då man nu fått klarhet om, hvilka nya beskattningsföremål skola deltaga i vägunderhållet, borde man, synes det mig, taga i noga öfvervägande, huru mycket de olika föremålen skola betala sins emellan, och då kan man väl icke gerna finna någon lämpligare grund än den fördel och det behof, hvarje föremål har af vägen. I detta afseende anser jag, att »annan fastighet», såsom bruk och industriella inrättningar, hafva fullt ut lika stort behof och draga lika stor fördel af de allmänna vägarne som någonsin jordbruksfastighet. De borde sålunda enligt denna principiellt rigtiga ståndpunkt betala lika mycket som jordbruksfastighet, men då man vet, att ett sådant förslag icke har utsigt att för närvarande vinna framgång i medkammaren, hafva vi, reservanter, föreslagit, att annan fastighet och frälseränta skulle betala endast hälften mot jordbruksfastighet. För detta förslag hafva vi dessutom goda grunder, ty vägkomitén har föreslagit hälften, och Kongl. Maj:t föreslog i sin till 1889 års Riksdag framställda proposition likaledes hälften. Det var först särskilda utskottet 1889, som förändrade det derhän, att s. k. annan fastighet skulle betala endast en fjerdedel mot jordbruksfastighet. Men skola dessa inrättningar, som slita vägen mycket mer än jordbruket, betala endast en fjerdedel så mycket som jordbruket, får detta ringa eller ingen lindring genom denna lag. Hela vinsten blir då, att denna skyldighet blir jennare fördelad mellan jordbruksfastigheterna, d. v. s. att i stället för mantalet taxeringsvärdet lägges till grund för skyldighetens utgörande. Jag medgifver, att detta är en väsentlig förbättring, men någon egentlig lindring för jordbruket i sin helhet åstadkommes derigenom icke.

Jag har, såsom herrarne se, icke reserverat mig mot utskottets förslag i någon enda punkt mer än denna, ehuru jag, såsom ledamot af särskilda utskottet år 1889, då hade en annan mening än utskottet då och lagutskottet nu. Jag har nu låtit mina betänkligheter i dessa hänseenden falla, för att utskottets förslag måtte afgifvas så enhälligt som möjligt och reserverat mig endast vid denna §, derför att på dess lydelse beror, huru vida jordbruket nu skall få någon lindring eller icke. Man har framhållit, att dessa industriella inrättningar just derigenom, att de drifva upp sitt brandförsäkringsvärde få så högt taxeringsvärde och derigenom komma att väsentligt betungas äfven enligt utskottets förslag. Ja, det må så vara, men är det så, att den rörelse, som vid dessa inrättningar bedrifves, icke lönar sig, så lägges naturligtvis rörelsen

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts)

*Om ordnan-
det af väghäll-
ningsbesväret
på landet.*
(Forts.)

ned, och då lärer väl också i de flesta fall följden blifva, att taxeringsvärdet sänkes. Vill egaren sjelf behålla det högre taxeringsvärdet och sålunda betala mer i ena eller andra fallet, så blir det ju hans ensak, men vill han få taxeringsvärdet nedsatt, så torde detta icke möta något hinder från någon taxeringsmyndighets sida. Så är icke förhållandet med jordbruksfastighet.

En talare har här föreslagit, att inkomst skulle påföras en vägfyrk för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen deraf i stället för hvarje tjugu kronor, såsom af utskottet föreslagits. En sådan ändring skulle enligt mitt förmenande vara en försämring, och då man icke begärt mera af inkomst än hvad utskottet föreslagit, så tror jag att den, som skattar för inkomst, icke kommer att drabbas för hårdt af den nya lagen. Äfven den, om än mera indirekt, drager fördel af de allmänna vägarne och har behof af dem.

Jag skall nu blott yrka bifall till reservationen och afslag på utskottets hemställan.

Herr Göransson: Då kammaren har antagit 6:te paragrafen oförändrad, kan jag icke vara med om reservanternas förslag i denna paragraf, nemligen att påföra annan fastighet en vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet. Ty jag anser att detta skulle innebära en ännu större orättvisa än utskottets förslag, så länge dessa små gårdsegare, hvilka ega fastighet af omkring 800 kronors värde, skola deltaga i vägunderhållet. Jag tror icke att det vore klokt att taga ett sådant steg, ty det skulle endast leda till anmärkningar vid lagens tillämpande. Sådana komma nog icke att uteblifva i alla fall, och jag tror icke det skall dröja länge, förrän det kommer att yrkas på ändring i denna lag, för så vidt den nu blir antagen oförändrad enligt utskottets förslag. Oaktadt jag således skulle kunna vara med om reservanternas förslag i afseende på fabriker och andra industriella inrättningar, kan jag dock icke, då 6:te paragrafen redan blifvit antagen, gå med på någon ändring af den nu föredragna paragrafen.

Det var en talare här bredvid mig, en af mina länskamrater, som gjorde en beräkning öfver den afgift, som, om utskottets förslag antoges, skulle komma att belöpa sig på inkomst, och han kom dervid till det resultat, att denna afgift, i synnerhet på en del ställen i Norrland, skulle blifva allt för hög i jämförelse med den afgift, som skulle utgå af andra beskattningsföremål. Men jag undrar, om icke denna hans beräkning var något felaktig. Det är nemligen endast den beskattningsbara andelen af inkomsten, som skall påföras en vägfyrk för hvarje tjugu kronor, och icke hela inkomsten. Existensminimum skall således först afdragas oeh endast återstoden äsättas vägfyrk. Hade den ärade talaren iakttagit detta, så tror jag att den summan han kom till skulle betydligt reducerats.

Då jag icke kan vara med om att en vägfyrk skulle påföras för hvarje 30 kr. af beskattningsbara inkomsten, därför att detta skulle blifva en lindring äfven för dem, som ha stora inkomster och i följd

deraf icke äro i behof af sådan lindring, kan jag icke annat än yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna punkten. *Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.*

Med herr Göransson förenade sig herr *Ersson* i Arnebo.

(Forts.)

Herr Bengtsson i Gullåkra: Ehuru jag villigt erkänner det berättigade i reservanternas förslag rörande den nu föredragna paragrafen, tror jag dock att försigtigheten bjuder att icke göra någon ändring i den af utskottet föreslagna lydelsen. Ty om någon af paragraferna är ömtålig, så är det företrädesvis denna, och det är min fulla öfvertygelse, att, om denna kammare frångår utskottets förslag i 59:de paragrafen, Första Kammaren då kommer att förkasta hela förslaget. Det är visserligen sant, att dessa industriella verk och inrättningar komma att blifva proportionsvis lägre beskattade än jordbruksfastighet. Jag erkänner det villigt och skulle därför gerna vilja vara med om en ändring härutinnan, men, som sagdt, jag är fullt och fast öfvertygad derom, att Första Kammaren på det bestämdaste kommer att motsätta sig en sådan ändring. För öfrigt tror jag icke, att denna skilnad är så stor, som mången förestält sig. Det är redan af en ledamot af lagutskottet påpekadt, att industriella verk icke betala blott för fastigheten, utan äfven för inkomsten af den rörelse, som å fastigheten bedrifves.

En talare på dalabänken ansåg förslaget vara orättvist, därför att man vid uppskattning af jordbruksfastighet fäste afseende vid åbyggnadernas värde, så att äfven dessa uppskattades, hvadan vägs-katten skulle komma att drabba jordbruksfastighet betydligt högre än annan fastighet. Men jag vill fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att bevillningsstadgan föreskrifver, att vid uppskattning af jordbruksfastighet hänsyn icke får tagas till värdet af åbyggnaderna i annat fall, än då de icke behöfvas för jordbruksrörelsens bedrifvande. Således torde han icke hafva något att frukta i det fallet.

Det var en annan talare, som gjorde en beräkning, huru det enligt detta förslag skulle ställa sig för en person med 1,000 kronors inkomst, och han kom dervid till det resultat, att denna person skulle få sig påförda 50 fyrkar. Det är redan af en föregående talare antydt, att denna beräkning är felaktig, och skall jag be att något tydligare få bevisa detta. Det heter ju i paragrafen, att inkomst skall påföras en vägfyrk för hvarje 20 kronor af den *beskattningsbara andelen deraf*. Om nu en person har en inkomst af 1,000 kronor, så veta vi, att han enligt bevillningsförordningens föreskrift har rätt att få afdrag med 450 kronor. Det återstår således endast 550 kronor, och på detta belopp skulle han då få sig påförda blott 27 fyrkar och icke 50, och detta är ju en väsentlig skilnad.

Jag erkänner visserligen önskvärheten af att ha fått ett sådant förslag igenom som det af reservanterna framställda, men då detta icke torde hafva den ringaste utsigt att vinna Första Kammarens bifall, hemställer jag att reservanterna och de med dem lika tänkande ville frångå sitt

Om ordnan- förslag och i stället ansluta sig till det förslag utskottet framställt och
 det afväghäll- till hvilket jag för min del yrkar bifall.
 ningsbesväret
 på landet.

(Forts.)

Herrar *Nilsson* i Vrångebol och *Persson* i Heljebol instämde i detta yttrande.

Herr *Petersson* i Hamra: Jag kunde visserligen inskränka mig till att instämma med den näst föregående talaren, men då jag begärt ordet, skall jag i korthet uttala min åsigt i frågan.

Då denna fråga förra gången var före, var det just Första Kammarrens bergsbruks- och industriidkare, som motarbetade det förslag, som då förelåg. I det förslag, som nu blifvit framlagdt, har man därför så mycket som möjligt sökt att tillmötesgå fabriker och andra industriella anläggningar. Detta tillmötesgående har till och med enligt min åsigt varit allt för stort, under det att jordbruksfastighet i stället blifvit väl mycket betungad. Men då vi nu hört af en ledamot af lagutskottet, att dessa fabriker och andra industriella anläggningar på flera sätt få bidraga till väghållningsbesväret, så anser jag det vara oklokt att frångå utskottets förslag. I likhet med flere föregående talare skulle jag visserligen gerna se, att denna paragraf blefve redigerad i öfverensstämmelse med reservanternas förslag, men då jag verkligen fruktar att detta skulle möta så starkt motstånd i Första Kammaren, att det skulle föranleda hela frågans fall, så tror jag att vi böra antaga förslaget, sådant det nu föreligger.

Jag får således för min del anhålla om bifall till utskottets förslag

Häruti instämde herr *Petersson* i Boestad.

Herr *Andersson* i Högkil: Då den så kallade vägkomitén afgaf sitt betänkande, tyckte nog mången, att komitén allt för litet tillgodosett jordbrukets intressen. Sedermera ha Kongl. Maj:t, särskilda utskottet 1889 och nu lagutskottet prutat på komiténs förslag; och förmodligen kommer Första Kammaren att göra ytterligare nedprutningar. Hvad jordbruket kommer att vinna, blir således i sjelfva verket ökad väghållningsskyldighet, men ringa lindringar. Det särskilda utskottet vid 1889 års riksdag redogör på sid. 34 i sitt betänkande för Kongl. Maj:ts proposition beträffande de nu föreliggande delarne af förslaget. Angående proportionen mellan de olika beskattningsföremålen heter det der: »Proportionen emellan de olika beskattningsföremålens skyldighet till deltagande i besväret är densamma, som komitén föreslagit såsom gällande för en öfvergångstid af 15 år» — komitén hade nemligen föreslagit, att efter dessa 15 år skulle annan fastighet deltaga ännu mer än hvad här var föreslaget — »och hvarigenom», — fortsätter utskottet — »med antagande af bevillningen till fördelningsgrund, i mantal satt jord skulle deltaga för hela bevillningen, annan fastighet och frälseränta för $\frac{3}{10}$ af bevillningen och inkomst för $\frac{3}{20}$ deraf». Genom utskottets nu afgifna förslag skulle på ett betänkligt sätt rubbas den proportion, som

Kongl. Maj:t då på grund af komiténs utlåtande och myndigheternas deröfver afgifna yttranden bestämde. Visserligen kom 1889 års särskilda utskotts majoritet till samma slut som lagutskottet nu, men mot detta beslut afgafs reservationer såväl af mig som af tre andra af denna kammares ledamöter inom utskottet, och i dessa reservationer finnes särskild motivering för vår åsigt, att annan fastighet borde åsättas en vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet.

Jag tror således icke, att det är välbetänkt att antaga utskottets förslag i denna punkt, helst sedan man i 6:te paragrafen vidtagit så betydliga lättnader för de nya beskattningsföremålen. Jag skall därför taga mig friheten yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Jonsson i Hof. Erkännande att jag inom särskilda utskottet 1889 deltog i den reservation, som kom till samma resultat som lagutskottets reservanter i år, får jag dock säga, att jag numera frånträdt den uppfattningen och ser saken sådan den nu föreligger. Jag tror, att enda möjligheten att få en lag antagen är att gå in på hvad utskottet här föreslagit. Det är visserligen sant, att detta förslag är sämre än väghållningskomiténs i så fall, att när de första 15 åren gått, skulle efter komiténs förslag beskattningen höjas på åtskilliga andra föremål, men jag hemställer, om det icke i alla fall vore klokast att taga förslaget sådant det är och sedan hafva den möjligheten att efter 15 år kunna få förbättringar i lagen. Största svårigheten att få ett lagförslag sådant som detta igenom är att få genomförda de principer, som skola ligga i lagen. Denna svårighet är nu öfvervunnen genom den 6:te paragrafens antagande, och då böra vi enligt mitt förmenande undvika att göra sådana ändringar i äfven 59:de paragrafen, hvarpå man kan stöta sig i medkammaren. Det är visserligen väl sant, att proportionen icke är så väl vald, utan att det varit bättre om vägfyrken satts högre för annan fastighet än här blifvit föreslaget, men man måste medgifva, att det också finnes skäl för utskottets uppfattning här vid lag. Det kan nemligen inträffa, att dessa andra fastigheter blifva lika hårdt betungade som jordbruksfastighet.

Den förste talaren i ordningen påstod, att om vid taxering af jordbruksfastighet fästes särskildt afseende vid värdet af åbyggnaderna, så skulle jordbruksfastighet få betala högre vägs katt än eljest skulle ega rum. Men han gjorde sig dervid skyldig till ett misstag. Enligt bevillningsstadgan får nemligen i fråga om jordbruksfastighet hänsyn icke tagas till åbyggnaderna, för så vidt de endast behövas för jordbrukets drifvande, då deremot beträffande industriella anläggningar afseende skall fästas vid åbyggnadernas värde. Jag minnes särskildt, huru som under öfverläggningen om denna paragraf inom särskilda utskottet 1889 bruksegarne med all styrka framhöllo, att de för att kunna bestå i täflan med sina konkurrenter såväl inom som utom landet måst nedlägga stora kostnader på jernvägar och andra kommunikationsmedel mellan sina verk och närmaste lastageplatser. Det kan då icke vara rättvist att låta dessa verk och inrättningar betala lika mycket

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

(Forts.)

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.

(Forts.)

som andra till underhåll af vägarne, hvilka numera för dem icke hafva så stor betydelse i och för deras näringars drifvande. Hur man än ser saken, så tror jag, att skäl från båda sidor kunna anföras, och när vi veta, att de största betänkligheterna i Första Kammaren koncentrera sig just kring den 59:de paragrafen, så tror jag, att vi böra nöja oss med det steg, som nu kan tagas, om vi bifalla utskottets förslag, hvaregenom sjelfva principen denna gång blir genomförd, under förhoppning att framtiden må kunna rätta hvad som är oegentligt i detta förslag.

Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag till lydelse af den nu föredragna paragrafen.

I detta yttrande instämde herrar *Mallmin*, *Petersson* i Brystorp och *Jakobson*.

Herr *Johnsson* i Thorsberg: Jag vill endast med anledning af herr *Göranssons* yttrande erinra derom, att det beskattningsfria afdraget får tillgodonjutas blott i det fall, att man icke har fastighet till ett visst taxeringsvärde. Den som har fastighet till ett visst taxeringsvärde, för hvilken han i alla fall måste deltaga i vägunderhållet, får känna hela tyngden af detta besvär, derest denna paragraf antages sådan den af utskottet blifvit föreslagen.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr *E. G. Boström*: Det yttrades nyss af en talare, som förordade bifall till reservationen, att om vi icke antaga den, skall hela lagen icke blifva till någon nytta. Jag kan för min del icke gilla den uppfattningen, ty jag anser att utskottets förslag innehåller många afsevärda förbättringar. Såsom sådana vill jag särskildt framhålla väghållningsskyldighetens jemnare och rättvisare fördelning, lättnad att erhålla nya och förbättrade vägar samt bildandet af en vägkassa, hvartill jordbruket icke behöfver bidraga. Denna vägkassa torde i all synnerhet blifva till mycken lättnad vid väghållningsskyldighetens utgörande, såsom herrarne lätt kunna finna vid en blick på 53:dje paragrafen, i hvilken finnes uppräknadt allt, som ur denna kassa skulle bestridas. Nu medgifver jag, att det torde finnas en del industriella verk och inrättningar, som kunde bidraga med större belopp än här är föreslaget, men jag vill på samma gång fästa uppmärksamheten derpå, att det också gifves en del »annan fastighet», för hvilka den af reservanternas föreslagna vägskatten torde komma att kännas för tung, särskildt i den närmaste trakten kring Stockholm och en del andra större städer. Den massa t. ex. af sommarnöjen, som finnes här i Stockholms omnejd, skulle, om reservanternas förslag går igenom, få betala en vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet, eller endast hälften mindre än jordbruksfastighet, oaktadt ingen enda af dessa sommarnöjens egare — derom är jag fullt öfvertygad — i någon nämnvärd mån begagnar en landsväg.

Vi böra icke heller förglömma, att man behöfver gå varligt till väga, när det gäller att ändra gamla missförhållanden. Det är dock så, att hvarje belopp, som af dessa andra skatteföremål kommer att erläggas, blir en lättnad för jordbruket. Spänna vi bågen allt för högt och vilja med ens nå det högsta möjliga, så blir följden kanske den, att vi vinna intet. Orsaken hvarför det varit så svårt att ena sig om något förslag i denna fråga är, att väghållningskomitén från början begärt för mycket. När vi nu veta, att Första Kammarens ledamöter gått in på denna paragraf, sådana den nu föreligger, och att det just är på den samma, som hela förslaget förut fallit, torde ingen anledning förefinnas att frågå utskottets förslag, hvartill jag för min del anhåller om bifall.

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

(Forts.)

Herr Petersson i Runtorp: Jag har icke deltagit i denna diskussion angående väghållningsbesvärets ordnande af det skäl, att i den ort jag tillhör det nästan är likgiltigt, om förhållandena fortfarande få vara såsom de äro, eller om det nya förslaget antages. Ty der finnas icke synnerligen många industriella eller några andra anläggningar, så att man af sådana beskattningsföremål ej torde få mycken hjälp till väghållningen, utan nästan hela fördelen af förslagens antagande skulle blifva den tiondedel af kostnaden, som man får i bidrag af statsmedel. Men efter som denna fråga är af vigt för hela landet och det talats om, att det förslag, som föreligger, åstadkommer rättvisa och billighet, får jag, med den kännedom jag har om andra orter, säga, att lika litet som fullkomlig rättvisa och billighet kunna uppnås i andra saker, lika litet och kanske ännu mindre kunna de uppnås här. Ty det, som kan anses vara rättvist i ett fall, kan vara den största orättvisa i ett annat fall. Här saknas dessutom åtskilligt, som jag anser hafva bort finnas. Om man tänker på den ojämnhet i befolkningens fördelning, som finnes inom de olika distrikten, der dessa vägar redan äro anlagda eller nya skola anläggas, skall man finna, att det endast är de, som hufvudsakligen behöfva begagna landsvägarne och häradsvägarne, hvilka erhålla någon fördel genom den nya ordningen. De behöfva då hvarken afvels- eller utfartsvägar. Men nu finnas i vidsträckta och magra trakter åbor, som bo 2 à 3 mil från den allmänna vägen. De skulle enligt detta förslag få deltaga lika mycket i vägunderhållet som de, hvilkas egor landsvägen går midt igenom. Mig synes, att det vore rättvist, att de, som hafva 2 à 3 mils väg att underhålla, innan de komma ut till den allmänna vägen, borde hafva mindre vägfyrkar än de öfrige. Det finnes nog också de, som tycka att detta förhållande icke är rättvist, men det är en sak, som framtiden får afhjelpa. Likaså är det i fråga om industriella verk och inrättningar. Många vilja pålägga dem mer än som här föreslagits. Ja, det kan nog finnas vissa ställen, der det kan behöfvas pålägga dessa inrättningar mera. Men jag fruktar, att de genom förslagens bestämmelser fått sig så mycket pålagdt, att det skall blifva ett fasligt skrik öfver att de fått för mycket. Dessutom finnas industriella anläggningar som ligga alldeles vid sidan af ett väghållningsdistrikt och kanske icke hafva en tiondedel af sin transport inom

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)

distriktet, men de få ändå betala till distriktet. Särskildt tror jag sådant skall blifva förhållandet i Norrland, der det bedrifves stor sågverksrörelse. Stockarne flyta ner i elfvarne och floderna, och vägarne begagnas icke så mycket. Sågverket kan ligga på den ena sidan om en elf, men tillhöra ett vägdistrikt, som ligger på andra sidan, och kan då till detta få betala ganska mycket. Allt detta är oegentligheter, som framtiden må söka att utjemna så godt den kan. Hufvudsaken är den, att jag tror att, om man vill hafva ett förslag, man icke bör göra någon ändring i denna punkt, ty en sådan skulle säkerligen föranleda ett afslag i Första Kammaren, och då finge man återigen försöka en annan gång. För min del har jag i det stora hela ingenting emot att man nu gör ett försök med detta förslag. Derigenom vinnes åtminstone den fördelen, att man får fram en ny vägdelning, som man förut från åtskilliga håll sträfvat emot, i det man motsatte sig hvarje sådan. Jag tror därför, att det är skäl att göra ett försök, och yrkar för den skull bifall till paragrafen oförändrad.

Herrar *Andersson* i Löfhult, *Pehrsson* i Norrsund och *Petersson* i Dönningselanda förklarade sig instämma häruti.

Herr Folke *Andersson*: Herr talman! Då jag finner, att denna kammare har mycket stor respekt för Första Kammaren och i alla punkter böjt sig för densamma, torde det vara föga värdt att yrka bifall till reservationen. Men jag vill fråga: tro herrarne att Första Kammaren antager förslaget ändå, om vi antaga det oförändradt? Men om Första Kammaren ändå afslår förslaget, huru hafva vi då ställt till, och hafva vi uttalat vår åsigt i frågan? Jag tror det icke. Jag tycker, att vi i någon mån borde uttala hvad vi anse förenligt med billighet och rättvisa, och då tror jag att reservanternas mera hafva träffat det rätta.

Jag kan icke annat än yrka bifall till reservationen.

Herr *Erickson* i Bjersby: För att icke något missförstånd må uppstå om lagförslagets innebörd beträffande väggkassan, skall jag med anledning af en talares yttrande be få nämna, att jordbruksfastighet icke är befriad från att deltaga i afgifter till väggkassan, om behof skulle uppstå. Väggkassan skall bestrida en hel del utgifter — för bland annat vintervägsunderhållet — som kunna gå till stora belopp, och om då i ett väghållningsdistrikt finnas så få nya beskattningsföremål, som skola betala till denna kassa, att deras afgifter icke räcka till alla de utgifter, som skola af kassan bestridas, måste å jordbruksfastighet i likhet med öfriga beskattningsföremål utdebitering ske för att fylla denna brist. Sålunda kan man icke säga, att jordbruksfastighet är alldeles befriad från att deltaga i afgifter till väggkassan. Det kan blifva fallet inom sådana distrikt, der det finnes många och betydande nya beskattningsföremål, som skola fullgöra sin väghållningsskyldighet genom kontanta afgifter till väggkassan, men å andra sidan är det också gifvet, att ju obetydligare dessa föremål äro, desto förr inträffar det, att jordbruks-

fastigheterna förutom sitt naturaunderhåll få deltaga med penningar till de utgifter, som af väggassan skola bestridas. Och detta förhållande kommer antagligen att ega rum inom de allra flesta väghållningsdistrikten.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Herr Sven Nilsson: Om det verkligen skulle gestalta sig så, att Första Kammaren icke skulle antaga det förslag, som aflagutskottet här blifvit framlagdt, i fall Andra Kammaren kommer att godkänna detsamma, så må det bli Första Kammarens ansvar. Om Andra Kammaren antager förslaget äfven i nu föreliggande paragraf, har kammaren visat tillmötesgående och synnerligen stort och jag medgifver för långt tillmötesgående. Men låt då Första Kammaren slå i hjel förslaget och dermed visa att den ingenting vill. Jag hoppas att Andra Kammaren icke skall göra det. Går förslaget i båda kamrarne, är åtminstone början till reformen gjord.

Den siste talaren yttrade att, om bidragen till väggassan i ett distrikt icke räckte till, bristen finge fyllas genom afgifter från jordbruksfastigheter. Ja, det är alldeles klart, att sådant kan hända. Men om man också icke kan bestämdt säga, huru vida alla få fördel af den nya lagen, är det dock säkert att den ojemförligt största delen får fördel af densamma. För öfrigt får det visa sig i praktiken, huru det kommer att ställa sig, och då är det klart, att om det visar sig komma att gå på det sätt, som den siste talaren nämnde, att olägenheter skulle uppstå af det förslag som nu föreligger, om det antages, detsamma i framtiden kan rättas.

Jag erkänner verkligen, att detta förslag är af den beskaffenhet, att det gifver andra så väl som mig i viss mån en fördel. Jag har redan på förmiddagen sagt, att jag är delegare i en fabrik, och som förslaget här är uppställt, skulle jag få en fördel, därför att jag icke för den kommer att bidraga till vägunderhållet på det sätt eller till så stort belopp, som jag rätteligen borde göra. Men om i denna kammare skulle komma fram ett sådant förslag, som rättar missförhållandena i öfverensstämmelse med reservanternas förslag, och jag är här, skall jag icke skygga till baka för en sådan rättelse, då det är rättvist, att vi som ega fabriker böra deltaga i väghållningsskyldigheten i öfverensstämmelse med reservanternas förslag och ännu mera. Emellertid fruktar jag, att, om kammaren ställer sina pretentioner så högt som reservanterna gjort, förslaget kommer att falla, hvaremot jag hoppas, att Första Kammaren antager detsamma, om äfven vi antaga det sådant det föreligger från utskottet.

Det är blott af den omständigheten som jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Anderson* i *Hasselbol* och *Lundström*.

Herr *Olsson* i *Mårdäng*: Jag anser mig böra gifva till känna, att jag rörande det föreliggande lagförslaget hufvudsakligen hyser samma uppfattning som Herr *Johnsson* i *Thorsberg*. Jag har af hvad som un-

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts)*

der diskusionen af flere ärade talare framhållits icke kunnat finna annat, än att denna uppfattning är riktig. På samma gång vill jag tillkännagifva, att jag önskar att de af herr Johnsson påvisade orättvisorna kunde utjemnas, hvarför jag gerna skulle se att hans yrkande vunne kammarens bifall.

Öfverläggningen var slutad. Sedan herr talmannen till proposition upptagit de särskilda yrkandena, godkändes paragrafen oförändrad.

§ 60 godkändes.

§ 61 var så lydande:

Till ledning för vägskatteus bestämmande böra häradskrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till vägstyrelsens ordförande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga beträffande fastigheter och frälseränta taxeringsvärdet samt beträffande inkomst, som i väghållet deltagar, den beskattningsbara andelen deraf.

I fråga härom anförde:

Herr Bokström: Jag vet mer än väl, att något fullständigare uttryck för billighet och rättvisa än hvad som i paragraferna af denna lag föreslås icke står att finna, så att man svårligen kan hafva någon förhoppning att få en ändring i någon särskild paragraf. Icke dess mindre skall jag taga mig friheten att fästa kammarens uppmärksamhet på innehållet i § 61. Der skapas ett nytt tjensteåliggande för en tjenstemannaklass, häradskrifvarne, hvilka förut äro i synnerligen hög grad upptagna af sin tjenst, ja, så mycket att det om dem blifvit sagdt, att hvarje särskild tjensteman arbetar lika mycket som ett helt embetsverk. Det kan vara någon öfverdrift i detta uttryck, men uttrycket är betecknande nog. Det åliggande, som häradskrifvaren sålunda skulle få sig ålagdt, vore att lemna summariska uppgifter till vägstyrelsen dels om taxeringsvärdet å fastigheterna i fögderiet och dels om de inkomstbelopp, som skola ligga till grund för vägfyrktalet. Om dessa uppgifter kunde hemtas från slutsummorna i taxeringslängderna, vore icke mycket att säga derom; — det kunde vara en half dags arbete. Men då enligt lagförslagets sjetta § beträffande fastigheter är stadgadt, att somliga lotshemman skola utgallras, samt att både för detta ändamål och beträffande inkomsten särskilda längder måste, genom en utgallring af de i taxeringslängden omförmälda belopp, som äro från vägskatts utgörande fritagna, upprättas och summeras, för att de summariska resultatet skola komma fram, så blir detta ett ganska omfattande och tidsödande arbete. Det är icke här alls fråga om att häradskrifvarne skola få någon ersättning för detta mycket omfattande bestyr. Som herrarne torde erinra sig, beslöt kammaren dessutom vid början af aftonens sammäntråde, att vägtalet skulle bestämmas genom medelvärdet

för de fem sista taxeringsåren, och ehuru det bestämdes, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle upprätta detta vägtal, lär det icke kunna antagas att Kongl. Maj:ts befallningshafvande har materialet dertill till hands, utan måste derom vända sig till dessa häradsskrifvare, så lärers äfven detta mycket betydande arbete komma att gå ut öfver de stackars häradsskrifvarne. Det är synnerligen hårdt att lägga dessa nya bördor på häradsskrifvarne.

Det är stadgadt i paragrafen, att dessa uppgifter skola efter taxeringsförrättningarnas slut insändas, men deremot icke huru långt efter det skall vara, hvilket är en ofullständighet i förslaget. Men efter taxeringsförrättningarnas slut har häradsskrifvaren, som förut är strängt sysselsatt, om den vidlyftiga uppbördsboken skall kunna utskrifvas förr än mantalskrifningsarbetet vidtager, till åliggande att vid bötesansvar innan den 15 augusti lemna afskrifter af taxeringslängderna till kommunerna. Häradsskrifvaren fick detta nya åliggande 1883. Skall nu häradsskrifvaren härjemte lemna uppgifter till vägstyrelsen, blir det en högst väsentlig tillökning. Jag kan naturligtvis icke tillåta mig att föreslå något visst ersättningsbelopp. Det skulle utgå antingen pr ark, som åtginge för att få fram de summariska redogörelserna, eller också genom någon lämplig förhöjning af den provision, som häradsskrifvaren på grund af § 63 skulle uppbära för debitering af vägskatten. Det finnes kanske äfven andra utvägar. I fall kammaren anser sig kunna vidtaga någon ändring i denna paragraf, vore naturligtvis bäst att återremittera den. Jag anser mig pligtig att derom framställa yrkande till den kraft och verkan det hafva kan, och jag ber kammaren, att, om den det kan, behjerta denna angelägenhet. Det finnes ett gammalt ordspråk som säger: »villig häst skall man ej rida ryggen af.»

Herrar *Andersson* i Nöbbelöf och *Pettersson* i Hamra förenade sig med herr *Bokström*.

Herr *Wester*: Jag vill icke neka till att mycket af hvad den föregående talaren sagt kan hafva stora skäl för sig, men att nu komma och pröfva frågan om den ersättning, som embets- eller tjänstemän skola hafva för förrättningar, torde väl näppeligen höra till det ärende, som här föreligger. Det torde väl få blifva en särskild fråga, som icke har med vägbestyret att skaffa. Befinnes tjänstemannen skyldig att utan någon ersättning göra det, får han väl finna sig deri. Blir han för mycket betungad, få statsmagterna hitta på ett eller annat sätt att gifva honom någon ersättning. Befinnes han åter efter lag hafva rätt till ersättning i en eller annan form, såsom lösen eller något annat, får han nöja sig dermed. Jag tror alltså att denna fråga icke kan anses hafva det sammanhang med nu förevarande sak, att det kan vara skäl att af den anledningen återremittera paragrafen till lagutskottet, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr *Sven Nilsson*: Jag tror, att detta vore ett helt och hållet nytt förslag, som lagutskottet sannolikt icke kan taga i öfvervägande.

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)

Derför tror jag, att det bör anstå till en annan riksdag, då det kan särskildt framställas, pröfvas och äfven antagas för den händelse förslagsställaren har rätt i sin uppfattning. Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Sedan herr talmannen till proposition upptagit de båda olika yrkandena godkändes paragrafen.

§§ 62—64 äfvensom rubriken till 5:te kapitlet godkändes.

§§ 65—68 godkändes.

För § 69 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Till häradsrätten, derest väghållningsdistriktet består af ett härad eller del deraf, men eljest till Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet, skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersättningen öfverenskomma. Kunna de icke i godo sig härom förena, varder ärendet underställt pröfning af Konungens befallningshafvande, som efter skälighet jemkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

Efter uppläsande häraf begärdes ordet af:

Herr vice talmannen Danielson, som yttrade: Jag ber om ursäkt, men jag kan icke underlåta bedja kammaren här göra en liten förändring. Jag inser mycket väl de svårigheter som ligga i att i detta ärende lagstifta för hela landet med alla dess så olika förhållanden, men jag ber herrarne betänka, att det finnes väghållningsdistrikt, som genom denna bestämmelse få ökade utgifter i stället för, såsom de flesta andra distrikt, minskade. Det finnes distrikt, der öfvergången från arbetsfördelning efter mantal till efter taxeringsvärdet, som nu är i fråga, kommer att medföra stora svårigheter. Det har varit så väl afvägdt förut, att vid omtaxeringen det kanske icke gäلت en eller två fyrkar för de olika hemmanen. Då nu så är, hemställer jag, om det icke vore skäl att låta väghållningsskyldige ordna underhållet, åtminstone vinterväghållningen, på det sätt de kunna finna lämpligt och, om de så vilja, efter den gamla vägdelen. Det finnes kanske sådana väghållningsdistrikt, som icke få ett enda öre i vägkassan från andra beskattningsföremål, och då är det litet obarmhertigt att ovilkorligen plåga dem med att de skola bilda vägkassa för vägunderhållet, hvilket blefve lika betungande som öfverflödigt. Jag tror herrarne gerna kunde medgifva en liten förändring, som icke inverkade på öfriga delar af lagen och hvarigenom det finge helt och hållet bero på de väghållnadsskyldige, om de ville bilda ploglag eller underhålla vintervägarne på det gamla sättet. Jag vågar därför hemställa, om man icke kunde göra ett tillägg till paragrafen på sådant sätt att efter ordet »ersättning»

inskötes: »derest väghållningen icke är ordnad på sätt i § 75 stadgas. I § 75 står, att i en eller annan ort väghållningsskyldige skola få ordna vinterväghållningen på annat sätt, »dock med iakttagande af att äfven i slika fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres eftor grund, som i denna lag är stadgad». De orden ville jag deremot be få utstrukna, ty om man finge en bestämmelse i § 69, som hänvisar till § 75, att väghållningsskyldige, på sätt de önskade, kunde få ordna vinterväghållningen, tror jag, att man visade en rättvisa på många håll. Hvarför skall man lägga på dessa smärre jordegare denna börda, då det inom deras distrikt icke finnes andra beskattningsföremål, som lemna ett enda öre till vägkassan på sätt i §§ 6 och 59 är bestämdt. Hvarför då pina dem att ovilkorligen bestrida underhållsskyldigheten med penningar, som då skola ingå i vägkassan, hvilken derefter har att betala för arbetet. Det blir ju omöjligt att utgöra detta på ett så lämpligt sätt som nu, ty emot dem, som bilda ploglaget, är det icke möjligt att bestämma huru pass betungande det arbetet, som af det ploglaget skall utföras, kan komma att blifva. På slättbygden och kusten kunna ibland sådana drifvor hopa sig kring hägnader och hus, att det blir ett rent odrägligt arbete och kan gå upp till hundratals dagverken för hvarje halft hemman, och om man skall för ett sådant arbete betala med penningar, som skola utdebiteras på de underhållsskyldige, kommer det att kosta alldeles orimligt. Om deremot detta arbete får ordnas på samma sätt som nu och in natura, blir det annorlunda.

Om jag har låtit mig nöja med hvad förslaget innehåller i fråga om sommarväghållningen, så anser jag i fråga om vinterväghållningen att man bör tillgodose sådana orter, der förhållandena redan äro ordnade, och icke för dem bestämma att *äfven i slika fall* kostnaden skall utgöras efter samma grunder, som för andra orter, som hafva ploglag. Derför anhåller jag att kammaren måtte medgifva så mycket ändring, att, då vi komma till § 75, dessa ord finge utgå. Till detta skall jag emellertid återkomma, då den paragrafen föredrages. Men det är nödvändigt att äfven § 69, som är stäld i samband med denna, ändras på sätt jag föreslagit. — Jag hoppas att kammaren icke skall så undertrycka vissa förhållanden i landet, att man lägger på bördor i stället för att plåna ut och lindra de jordbrukets bördor, som finnas.

Vidare anförde:

Herr Wester: Om jag uppfattade herr vice talmannens yttrande riktigt, skulle det bestå deruti, att ploglagen skulle hafva rättighet, att derest de funno för godt att icke fordra ersättning, också derom få besluta. För så vidt jag förstår, lär den nu ifrågavarande § 69 icke heller lägga något hinder i vägen därför. Det står i § 69 att väghållningsskyldige kallas till häradsrätten för att med ploglagen öfverenskomma om ersättning; och derest icke öfverenskommelse kan träffas, så skall Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämma. Men komma de till häradsrätten och ploglaget säger: »tackar så mycket, vi vilja ingen

Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

ersättning ha», så tänker jag att ingen skall påtvinga dem sådan och då är öfverenskommelsen gjord. Såsom paragrafen är affattad kan den samma enligt min uppfattning aldrig tolkas så, att ploglagen ovilkorligen skola uppbara ersättning; utan man får öfverenskomma om ersättning huru man bäst vill. Äro de öfverens, har ingen menniska något att säga.

Han nämnde att många orter hafva ordnade ploglag, samt att de fortfarande vilja hafva det på samma sätt. — Jag vet att på Öland och i Skaraborgs län äro alla hemman indelade på ploglag. Der förekommer ingen ersättning och det har utfallit bra. Men just för att möjliggöra att saken der skulle kunna ordnas på enahanda sätt äfven för framtiden, stadgas nu i § 75 att, om en eller annan ort skulle vilja vidtaga andra åtgärder för vinterväghållningen, beror det på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att efter vederbörandes hörande derom förordna, »dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad», — såvida nemligen sådan kostnad skall gå ut. Detta är tillagdt utaf lagutskottet på den grund, att, om de träffa öfverenskommelse annorlunda än i lagen säges om ploglag, och dervid bestämma ersättning, så skulle det icke blifva tvist om huru ersättningen skall gå ut.

För min del tror jag således icke att det finnes hinder i denna lag, hvarken i § 69 eller § 75, att fortfarande ordna väghållningsskyldigheten, såsom den på sina orter redan nu är ordnad. Lagutskottet har tänkt sig att, äfven om ploglagen icke fordrade ersättning, utan gjorde skyldigheten in natura, skulle alltid något beskattningsföremål komma till, hvilket vore skyldigt att betala ersättning, och att de skulle taga den. Det är anledningen hvarför det blifvit så stiliseradt. Men efter mitt förmenande lägger detta icke hinder för att så ordna saken, som vice talmannen åsyftade. Jag anhåller om bifall till paragrafen, sådan den föreligger.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Jag kan sannerligen icke förstå hvad vice talmannen åsyftar med sitt ändringsförslag. Ty § 69 tillåter ju att de väghållningsskyldige sjelfva kunna inför Kongl. Maj:ts befallningshafvande eller domaren i orten i godo komma öfverens om att ordna dessa besvär på sätt de sjelfva vilja. Kunna de deremot icke komma öfverens, så får Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemka dem emellan. Skulle de väghållningsskyldige i distriktet vilja i fråga om vintervägarne fullgöra sitt besvär utan ersättning, som annars skulle utgå af vägkassan, icke lär väl Kongl. Maj:ts befallningshafvande tvinga dem att mottaga en sådan ersättning.

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre. Ty det är alldeles klart, att de väghållningsskyldige icke riskera någonting af lydelsen i förevarande paragraf. De få sålunda öfverenskomma sjelfva om bästa sättet. Kunna de icke komma öfverens, så får Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgöra tvisten; jag skall därför anhålla om bifall till den föredragna paragrafen oförändrad.

Herr vice Talmannen Danielson: Jag ber om ursäkt att jag åter besvärar kammaren. Men jag får protestera mot den uppfattning, som den siste talaren sökte göra gällande. Det är omöjligt att tyda det derhän. Ty det står i § 75: »dock med iakttagande att äfven i slikt fall skall kostnaden för vinterväghållningen utgöras efter grund, som i denna lag är stadgad». Således skola de väghållningsskyldige, äfven om sådan öfverenskommelse träffas, som omnämnes i § 69, utgöra sina skyldigheter efter den grund, som i denna § stadgas. Det är just detta, som jag anser förhindra den öfverenskommelse, som omnämnes i § 69. Jag kan icke förstå att herrarne söka förfäkta en sak, hvaremot det finnes så klara bestämmelser som här. Jag beklagar att man vill pålägga bördor och göra anordningar för orter, der det icke behöfves, utan der de kunna ordna sina skyldigheter sjelfva. Och hvarför skall man, som jag nämnt, ålägga somliga orter större bördor än andra? Jag tycker verkligen att det icke är rätt, och därför vidhåller jag mitt yrkande. Jag kan icke tyda saken på samma sätt som den andre talaren och, jag skall närmare utveckla den saken, när vi komma till § 75. Om § 69 finge i och för sig sjelf gälla, så kunde det möjligen gå an. Men med det tillägg, som förekommer i § 75, och då denna § visar tillbaka till den 69:de, så kan en sådan uppfattning som den siste talarens icke vara riktig. Jag tror emellertid att den olägenhet, som jag framhållit, skulle lättligen kunna här i stiliseringen afhjelpas, så att man finge bestämmelser, som lämpade sig för de olika orternas kraf.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.*

(Forts.)

Herr Sven Nilsson: Jag tror att det är alldeles nödvändigt att taga det förslag som föreligger, och kan icke föreställa mig huru det skulle komma att gå till, om det icke finnes en bestämmelse att Kongl. Maj:ts befallningshafvande kunde komma att afgöra huru ersättningsbeloppet skulle uttagas, då väghållningsskyldige ej komma öfverens. Jag hemställer till vice talmannen, huru, om den bestämmelsen saknades, det skulle kunna låta ordna sig med ersättningen för väghållningsbesväret, när i ett distrikt de väghållningsskyldige komme sammans och kommunalstämmobeslutena skulle läggas till grund för öfverenskommelsen. Det kunde i en kommunalstämma vara en majoritet, som bestämt att ingen ersättning skulle utgå och en annan kommun fordrade mer eller mindre belopp i ersättning. Om nu således kommunerna utse ombud till sammanträdet, som ej komma öfverens, icke kan man då rätta sig efter hvad det ena eller andra ombudet har i uppdrag af kommunen att fasthålla vid? Och då vid sammankomsten kan fattas beslut att ersättningen skall utgå efter grunder, som man icke skulle godkänna som lagliga, anser jag att det är alldeles nödvändigt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande får afgöra saken, om de väghållningsskyldiga icke kunna komma öfverens, jag yrkar därför bifall till utskottes förslag.

Herr vice talmannen Danielson: Jag får meddela att jag på intet vis vill förändra bestämmelsen, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall hafva i sin hand frågans afgörande. Men just sedan Kongl.

*Om ordnan-
det af väghåll-
ningsbesväret
på landet.
(Forts.)*

Maj:ts befallningshafvande inhemtat de väghållningsskyldiges mening och står färdig att fatta beslut, för den händelse han godkänner det beslut, som de väghållningsskyldige fattat, så vill jag att man skulle undvika det särskilda besvär, som i § 75 omtalas. Det är ett helt annat förhållande, så att det förvånar mig att man vill stifta en lag, som skulle verka så ojemnt som den nämnda. Jag kan för min del icke afstå från min uppfattning.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen, i enlighet med de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på godkännande af paragrafen oförändrad och *dels* på godkännande af densamma med den af herr vice talmannen föreslagna ändring; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner lagutskottets förslag till lydelse af 69 § i förvarande lagförslag, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda lydelse med det af herr vice talmannen föreslagna tillägg.

Omröstningen visade 127 ja mot 35 nej; hvadan paragrafen af kammaren godkänts i oförändradt skick.

§§ 70 -- 74 godkändes.

Efter föredragning af § 75 anförde:

Herr vice talmannen Danielson: Oaktadt voteringen nyss — såsom jag kunde förutse — utföll emot min mening, ber jag likvisst få yrka, att ur §:en måtte utgå den sista delen: »dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad». Ty har en förening om vägens underhållande blifvit träffad och af Kongl. Maj:ts befallningshafvande godkänd, så anser jag det vara obehöfligt och öfverflödigt, att de väghållningsskyldige ändock skola inbetala penningar till vägkassan.

Jag ber, att herr talmannen måtte framställa proposition på detta mitt yrkande.

Herr Wester: Jag hörde icke, hvad den siste talaren sade, men då jag förmodar, att han gjorde något ändringsyrkande, skall jag nu yrka bifall till lagutskottets hemställan i den föreliggande punkten.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen oförändrad. *Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.*

Återstående §§ 76—85 samt rubrikerna till 6:e, 7:e och 8:de kapitlen äfvensom rubriken till hela lagförslaget godkändes.

(Forts.)

Slutligen förklarades den af utskottet gjorda *hemställan* vara besvarad genom kammarens i ämnet redan fattade beslut.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 50, angående höjning af anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek;

n:o 51, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående användandet af militieboställsfondens uppkomna återstående behållning; och
n:o 52, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 10, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen;

n:o 11, angående villkoren för tillverkning af bränvin;

n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 11:te punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 7 angående villkoren för försäljning af bränvin; och

n:o 13, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften;

särskilda utskottets n:o 1 utlåtande n:o 2, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till sjölag, lag, innefattande vissa bestämmelser angående sjöfynd, lag angående ändring af 2, 5 och 7 §§ 17 kap. handelsbalken, lag angående ändring af 71, 73, 89, 90, 117, 118 och 119 §§ utsökningslagen samt lag angående ändring af 13, 51, 54 och 90 §§ konkurslagen; dels väckt motion om ändrad lydelse af 13 § konkurslagen; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 18, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ytterligare utsträckning af fridlysningstiden för elg.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *A. G. Anderson* i Himmelsby under två dagar från och med den 27 innevarande april.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10,21 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.